

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
1979

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΤΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΛΛΟΝΙΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1883

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1888

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Παναγιώτατε καὶ Θεούτατε Δέσμοτα,

Ἄγια καὶ ἱερά Συνοδος.

"Η προνοίᾳ ἐκκλησιαστικῇ συστάσα τῷ 1881 Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ, ἀντολὴν ἔχουσα τὴν ἐκπόνησιν σχεδίου τινὸς τῶν εἰσακτίων τεκτοποιήσεων τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς Μουσικῆς, καὶ πρὸς καθερισμὸν αὐτῆς ἀκό παντὸς ξενισμοῦ καὶ πίστης τύθαιρεσθαι, περάντας μετὰ μακράν καὶ σύντονον μελέτην τὸ ἀνατεθόν αὐτῇ ἔργον, ὑποβάλλει αὐτὸ τεκτονῶς καὶ εὐσεβίστως τῇ Γυμετίρᾳ Θ. Παναγιώτητι καὶ τῇ περὶ Αὐτῆν ἀγίᾳ καὶ ἱερῇ Συνοδῷ.

Αἱ ἀργασίαι τῆς Ἐπιτροπῆς συγκεραλοῦνται εἰς τὰ ἄξεις:

α') Εἰσῆγον ἐν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐν τῇ πράξει τοικήν βάσιν ώρισμένου ὅφους 250 παλμῶν, καὶ τὴν βάσιν τεύτην παρεδίδετο ὡς τὸν τόνον *γ* ἀφ' οὐδὲ ἐξ ἀρετηρίας τονίζονται πάντες οἱ λοιποὶ φθόγγοι. Πρὸς ἀριστογήν τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐνέκρενεν ἵνα εἰσαγθῆ τοῦ λοιποῦ ἡ χρῆσις τοναρίου ἀναδιδόντος τὸν φθόγγον *γ* πρὸς θόηγίαν καὶ ἀσφύλευσιν τῶν φαλλόντων.

β') Κατέταξεν εἰς ώρισμένας χρονικὰς ἀγωγὰς πάντα τὰ εἶδη τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὅμιλων μελῶν, καὶ ἐνέκρενεν ἵνα εἰσαγθῆ πρὸς ἀριθμή τήρησιν τῆς ἀγωγῆς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ὁ Μετρονύμος.

γ') "Ωρεσ τὰ μουσικὰ κείμενα, τὰ ὅποια δίον γένονται φάλλωνται

ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις (Κιτάλογος μόνιμον περὶ τὸ τέλος ὑπὸ στοιχείων Α).

δ') Ἐξεπόνησε μαυσικάν καθίμενον τῆς ἵερᾶς λειτουργίας τοῦ Χριστούλου ἵνα γρηγοριανή ὡς πρότυκον καὶ ὑπογραψύδες πασῶν τῶν ἵερῶν ἀκολουθιῶν (ἴπεται περὶ τὸ τίλο; ὑπὸ στοιχείων Β).

"Ἡ ἐργασία αὐτῇ ὑπεδηλήθεστο τῷ ἄγιο Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ Ἰουγανίῳ ἔγκρισσας αὐτῆς, ἡ δὲ Ἐπιτροπὴ ἐκτείλη ἵνα γιαρήτῃ ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ ἐπίληφῆ ἐπὶ σκουδιστέρων ζητημάτων κατὰ τὸ δικαίον αὐτῆς συνταχθίειν καὶ συνδεικῶς ἐγχρισθεῖν πρόγραμμα.

Σκοπὸς τῶν ἐν τῷ προγράμματι τούτῳ προχρευθεισῶν ἐργασιῶν ἡ αὐτὴ ἡ διάσωσις τῆς αὐστίας τοῦ ἱεροῦ μέλους, ὅπερ περιστάτεν μάλιστα τούτοις διὰ τῆς φωνητικῆς παραδίσεως κινθάνειν ν' ἀπολεσθῇ ἔνεκκ τῆς καταπληγμαρώσης ἡμᾶς ξενοφόρους·

Οὔτε ἡ σκουδιστής τοῦ ἱεροῦ, οὔτε ἡ παντελής Ἑλλησπόντια τῶν καταλλήλων μαυσικῶν βοηθητάτων ἀπειθάρευνταν τὴν Ἐπιτροπὴν προστηρακάνην δὲ τὴν παράδοσιν ἵνα μάνην ὁδηγήν καὶ γνώμονα καὶ μέτρον φωνητικόν,

ε') διηκρίσσωτε τὰ τονικά διαστήματα τὰ ἐν τοῖς προστιθέμενοι γάνους τῆς ἵερᾶς ἡμῶν μαυσικῆς ἀπαντώντων, καθάρισσε δὲ αὐτὰ μετ' ἀπιστηματικῆς καὶ μαθηματικῆς ἀκριβίες ἐπὶ τοῦ μονογέρδου, δρυγίου ὀρείσινον ἐν τῇ φυσικῇ εἰς ἀκουστικές μελίτης καὶ θεωρίας·

ζ') Ήπιόγχησε νὰ ἐπινοήτῃ κατάλληλον καὶ εὐγενητὸν δργανῶν μουσικὸν, ἐπὶ τοῦ ὄποιον νὰ ἀκτελῶνται μετὰ τῆς ἀπαίτουμάνης ἀκρεβίας αἱ ἴσι οὐρανογέρδου ὑπειθεῖσαι διαιρίσσει τοῦ φθόργου. Τὸ δργανόν τοῦτο εἰληφίεν Ψαλτήσον, καὶ κατατεκμισθὲν ἀδείξ καὶ διεπάνη τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας θωραίται περὶ τῆς Ἐπιτροπῆς·

1) ἐπιτήδεων πρὸς ἀκριβῆ ἀκτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ μείλους ὡσον ἀφροῦ εἰς τὰ διαστήματα, καὶ πρὸς ἀπόδοσιν τῶν σημαίων τῆς ποιότητος ὃστον εἴναι ἀνικήτη ἀπὸ ἀφύλου δργάνου·

2) κατάλληλον πρὸς σκρῆ καὶ μαθηδικήν διδασκαλίαν·

3) ἀπεραίγητον πρὸς ἴρμηνίαν τῆς μαυσικῆς θωρίας, διότι δὲ κύτοι πίρεται πᾶσα περὶ αὐτήν σύγχυσις καὶ ἀσυττία, καὶ

4] συντελεστικὸν πρὸς παγίωσιν τῆς σπλενομένης παραδόσεως.

“Η ἐπειταὶ τοῦ ὄργάνου τούτου κατεδεῖχθ, ἀρκούντως ἐν τῇ διδοττακλίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Καὶ ἐκὲ οὐτος ἐφέρμοσσεν ἐπ' αὐτοῦ εἰ κ. κ. Γ. Βιολίκης καὶ Εὐστρίτιος Πεπαδόπουλος κατ' ἐπιταγὴν τῆς ἡγίας Μητρὸς Ἐκκλησίας.

ζ') Συνέταξε τὴν «Στοιχειώδη διδοττακλίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐπὶ τῇ βίσσει τοῦ Ψαλτηρίου σύμφωνον πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ θωράκες τὰς ἔνωτέρω ἑκτεθείσες.

Τοῦτο ἔστι, Πανηγυρῶτας Δέσποτα καὶ ἄγια καὶ ἵερά Σύνοδος, τὸ ἀποτέλεσμα, εἰς δὲ μετὰ μαρκάρων μελέτην καὶ παντοιεῖς καὶ ἀνδειγεῖς δοκιμᾶς κατέληξεν ἡ Μουσικὴ Ἐπιτροπῆ. Ιταὶ δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐκτιμηθῆ ἀρμοδίως παρακαλεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν Γεντέραν Θ. Παναγότητα καὶ τὴν περὶ Αὐτῆν ἀγίαν καὶ ἵεράν Σύνοδον, διπας συγκαλίσῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸν πλείστους ἔτους τῶν δοκίμων ἱεροφελτῶν καὶ γουσικοθεοτάκλων πρὸς ἀκρόασιν παντοιεῖδῶν ἵερῶν φυγίτων ἐπὶ τοῦ Ψαλτηρίου ἑκτελεσθεομένων, καὶ βεβαίωσιν διτε ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἀπόδοσις καταρθοῦταις ἀληθῆς καὶ γνησίας καὶ τῷ διδακτικῷ πικοπῷ συντελεστική.

“Ἐπισυνάπτουσα δὲ ἐν τῇ παρούσῃ ταπεινῇ αὐτῆς ἐκθίσει τὸ μνησίδιον μουσικῶν κείμενον τῆς ἵερᾶς λαϊτουργίας, τὴν Στοιχειώδη διδοττακλίαν, καὶ τῷ πρακτικῷ τῶν 68 τακτικῶν αὐτῆς συνεδριάσεων, προσέργεται νῦν ὑποβιλῆ συνάμα ριθμοσεβδίστως τὴν ταπεινήν αὐτῆς γνώμην περὶ τῶν διδοττῶν γενέσθαι πρὸς ἐπιτευξίν τοῦ σκοποῦ, ὃν προέισθε ἡ πρόνοια καὶ μέρματα τῆς ἡγίας Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Καὶ δὴ προτείνει

1] τὴν σύστασιν διαρκοῦς Ἐπιτροπῆς ὃπος κατελλήλων πρετώπων ἵνα συνεγίγῃ τὸ ἔργον

2] τὴν σύστασιν Μουσικῆς Σχολῆς λαϊτουργούτης ὃπο τὴν ἐπόκτειν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης πρὸς διάδοσιν τῆς διδοττακλίας οὐ μόνον μετεὖ τῶν βουλομένων ἀκμαθεῖν τὴν τέχνην τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἀλλὶ καὶ μετεὖ τῶν μουσικοδιδασκάλων καὶ ἱεροφελτῶν ὅπιος προσοκειμόνται καὶ οὗτος πρὸς τα τὴν νέαν μάθοδον τῆς διδοττακλίας καὶ πρὸς τὴν γρῆσιν τοῦ ὄργάνου·

3] την Εκδοσιν τῆς στοιχειώθενς διδασκαλίας, ἵν ταπεινῶς ὑποβάλλομεν, καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκριθέντων μουσικῶν καιμάνων. Τούτων δὲ τῇ Ἐπιτροπῇ νὰ ἔκφέρῃ ἐνταῦθα τὴν θέσην διὰ τῶν ἐκδόσεων τούτων δυνατῶν νὲ προκύψῃ σπουδαῖτης πόρος, συντελῶν εἰς συντήρησιν τῆς Μουσικῆς Σχολῆς.

Δικταλοῦμεν βαθύσεβάτως τῇ: Γε. Θ. Παναγιότητος καὶ τῇ:
περὶ Λύτρην ἀγίας καὶ ἵερᾶς Συνόδου

Ἐν Φεντρίῳ, τῇ 15 Τουνίου 1885.

Ο πρόεδρος τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς
Λεχιμ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΛΦΘΟΝΙΔΗΣ.

Τὰ μὲν	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΟΛΑΚΗΣ πρωτοψάλτης ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΣΑΦ ΜΟΝΑΧΟΣ Π. Γ. ΚΗΛΤΖΑΝΙΔΗΣ ΑΝΔΡ. ΣΠΑΘΑΡΗΣ. Γ. ΠΡΟΓΛΑΚΗΣ γραμματεύς.
--------	---

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κληθείσα ή Μουσική Ἐπιτροπή οντας ἐρευνήσῃ τὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν μουσικὴν, πρωτίστως ἀνεζήτησε τὰ αἵτια τῆς καταπτώσεως, ἐν ἣ σήμερον διέκειται. Κατὰ τὴν πεποίθησιν αὐτῆς, πεποίθησιν σχηματισθεῖσαν διάκ πολυετοῦς περιχώρων προηγουμένων μελετῶν, τὰ αἵτια ταῦτα τρεις κυρίως ἔχουσι πηγάς· πρῶτον μὲν τὸ ἀπό τινων ἑπτατετρίν παρ' ἡμίν πνεύματα προσδόου καὶ νεωτερισμοῦ, τὸ ὅποιον ἐν πολλοῖς μὲν ἔλλοις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αἰσιως καρποφορήσαν, ἔρθεσε μέχρι τοῦ ὑποδειξαὶ ὡς ἀνέγκειν κοινωνικὴν τὴν μεταρρύθμισιν τῆς μουσικῆς ἐκείνης, δι' ἣς οἱ πατέρες ἡμῶν ὄμνουν τὸν Θεόν. Δεύτερον τὴν βαθμηδὸν καὶ λεκηθότως ὑπεισελθούσαν καὶ εἰκαπλωθεῖσαν ἐπικράτησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς ἐν τοῖς θεάτροις, ἐν τοῖς ψάθείσις, ἐν τῷ στρατῷ, ἐν δημοσίαις συναυλίσις, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐν ταῖς οἰκογενείαις, τουτόστιν ἐν αὐτῷ τῷ ιδιωτικῷ ἡμῶν βίῳ. Τρίτον τὴν ἀμελείαν ἡ τὴν ἀνικανότητα περὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν Ιερῶν ἡμῶν μελῶν. Εἰς τὰ τρία ταῦτα αἵτια προσθέτεον καὶ τὴν ἀπό πολλοῦ ἀρξαμένην τάσιν πολλῶν μουσικοδιδασκάλων, οἵτινες μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ κλασικά ἡμῶν μέλη, ἐπλούτισαν καὶ ἐποίκιλαν κατ' ἀρέσκειαν τὸ φροντολόγιον τῆς ὄρθοδοξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διά πληθύος νέων μελῶν, ἀτινα καίτοι φέροντα ιδίαν κύτοτελή τινα τεχνικὴν ἀξίαν, ἀπεριέλαυναν δρως κατ' ὅλην τὸ Ιερόν ἡμῶν μέλος ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ἀρελείχς καὶ ἀπλότητος, ἐν ἣ ἔγκειται τὸ ὄφος καὶ τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ.

“Η μελέτη περί τῶν μέσων τῆς καταπολεμήσεως καὶ ἀποσοβήσεως τοῦ πρώτου ἐκ τῶν πίτιων τούτων ἔστιν ἑκτὸς τῶν προθίστεων τῆς Ἀπιτροπῆς. Ἀναλαβούσα τὴν ἑκτέλεσιν ὠμοιμένου προγράμματος ἐπὶ τῆς ἵερᾶς μουσικῆς τῆς νῦν ὑπαρχούσης ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐργαζόμενή ἐπὶ καθεστώτος, τὸ ὅποιον ἐννοεῖ νὰ διατηρήσῃ, οὐδεὶς ἐπιτρέψθη ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἀπὸ πολλῶν ἔτῶν καὶ μέγρε τοῦ νῦν ὅμηροις ευθεισῶν πραγμάτειῶν περὶ μεταρρυθμίσεως καὶ ἀναμορφώσεως τῆς ἱερᾶς εἰκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, οὐδὲ προτίθεται τὸ παρόπαν ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς θεωρίας, δι' ὧν μερὶς τις κοινωνική χρίνουσα ἕωλον καὶ ἀπῆδουσαν πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰώνος τὴν μουσικὴν ταῦτην, ἐπιδιώκει τὴν ἀπλῆν καὶ καθαρὰν ἀντικατάστασιν αὐτῆς διὰ τῆς νεωτέρας πολυφωνου. Εἰς τὰς θεωρίας ταῦτας ἔξενεγχθείσας ἀρτίως καὶ ὑπὸ ἐπιστημονικωτέρων μορφήν, καὶ παρουσιαζόμενας ὡς προϊόν ἀρχαιολογικῶν καὶ ιστορικῶν ἐρευνῶν, ἡ Ἀπιτροπὴ ἀποδίδωσι τοσοῦτον κύρος, ὅσον καὶ εἰς τὰς αὐθικρέτους ἔκείνης ἄξιωσις, δι' ὧν κύτιπληγέλτοι ξένοι νομοθέται καὶ δεινοί εἰκοτολόγοι θείουσι νὰ διδέξωσιν ἡμῖν τὴν προφορὰν τῆς ιδίας ἡμῶν γλώσσης, χωρὶς νὰ ἀρνήται τὴν φυσικῆς ἐπεργαζόμενην τοῦ γρόνου προτέρων μεταβολὴν.

Τὸ δεύτερον ἐκ τῶν μνησθέντων αἰτίων ἔστι τὸ μᾶλλον ἐπιδράσαν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς. Η εἰσοδολή καὶ κατὰ μικρὸν ἐπικράτησις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέλους, τοῦ ὅποιου καὶ τὰ μὴ συγχεκριμένα τονιάτα διαστήματά εἰσι κατὰ πολὺ διέφορα τῶν τῆς ἀνατολικῆς μουσικῆς, διέρθειρε καὶ ἔκκολουθει λεληθότως διαχρήσιους τὸ οὖς ἡμῶν, ἡ δὲ ἑκτέλεσις ἀνατολικῶν φορμάτων ἐπὶ ὄργανον διεργάζεντον εἰς εὐρωπαϊκά μᾶλιστα συγχεκριμένη γέμιτόντα, ἥλλοσαν οὐσιωδῶς τὴν φύσιν αὐτῶν. Ο ἔγων τὴν ἀκοήν ἔξωκειωμένην πρὸς τὰ εὐρωπαϊκά ἡμιτόνια, εἰσεργόμενος ἐν τῷ ντρό εὑρί-

σκει ξένην τὴν πατροπαράδοτον κύτον ιδίαν μουσικήν, καὶ κύτων δὲ τῶν μουσικοδιδασκάλων τὸ σῦν φυσικὴ τῷ λόγῳ κακῶς ἀθεργάτην ὑπὸ τῶν ξένων ἐκείνων φθόγγων, καθιεστὴ κύτοις ἀνέρικτον τὴν ἐφαρμοζήν τῆς θεωρίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς περὶ τὰ τοιαῦτα διεκπεριώτατα.

Περιττόν θεωροῦντας νὰ ἴνδικτρίψωμεν περὶ τὴν ἀνάλυσιν τῶν λοιπῶν κίτων, προβλένομεν εἰς τὴν ἰκθεσιν τῶν μίσων, τὰ ὅποια ἡ Ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ὡς δυνάμενα ν' ἔρωσι τὰ κίτικα τεῦχα, καὶ νὰ στήσωμεν τὴν κατὰ τῆς Ιερᾶς μουσικῆς φοράν. Γνωστόν διτὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ διετηρήθη μέγερι τοῦ νῦν κυρίου διτὸς μόνης τῆς φωνητικῆς παραδόσεως. Τὰ ἄρχαίκα συστήματα τῆς γρασθῆς κύτης συγκειμένων ἐκ σημείων συμβολικῶν, περιῆλθον διαθηκαδὸν εἰς ἀγροτικὸν τὸ ἐν μετά τὸ ἄλλο, ἐπικράτει τὸ σήμερον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1820 τὸ ἀναλελυμένον σύστημα τῶν τριῶν διδασκάλων Χριστίνου, Γεωργίου καὶ Νομάρκου, ἐγκαθίσταντον τὴν ἐπιτηρή τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ καταρτιζόντων τὸ σύστημα ἑκεῖνο, διπερ ὁ Λρίστανθος ἰδημοσίευσε διτὸς τοῦ Μεγάλου Θεωρητικοῦ, ἐκδοθέντος ἐν Τεργέστῃ τῷ 1832. Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει ἀπαντάν τὴν θεωρίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, καὶ ἵστιν ἡ βέσις πάντων τῶν κατόπιν ἐκδοθέντων ὑπὸ διεργάρων μουσικοδιδασκάλων.

Τὸ ἔργον τῶν τριῶν διδασκάλων ὑπῆρξεν ἀλκηθῶς μέγχ. ἄλλ' ὅσον μέγχ καὶ ἐν ὑπῆρξεν αὐθιδίλως ἀθεράπειος τὸν αὐσιωδεστέραν τῶν Ἑλλειψῶν, εἰς τὸν ἐπαγγεῖλαν καὶ πάσχειν ἡ ἀνατολικὴ μουσικὴ ἐν γένει καὶ μέσοις ἡ ἡκετίρα ἐκκλησιαστική. Η Ἑλλειψὶς κατη ἵστιν ἡ ἀπομονικὴ τεχνικοῦ μίσου πρὸς ἐπιστημονικὴν κατακομέτρησιν καὶ ἐξαρρίσωσιν τῶν τοιαύτων δικτυώματων. Τὰ δικτυώματα τεῦχα ὥρισε μὲν ὁ Λρίστανθος διτὸς τῆς χορδῆς, ἄλλ' ἡ ἀρχαίκη κύτη, ἄλλως τε ἐν πολλοῖς ἐσφαλμένη, ἵστιν ἀτελῆς. ἀπολήγει δ' εἰς ἀδυνατήν διεκρίσιν τῆς κλίμακος εἰς 68 ἀλάγηστα τμήματα· καὶ ὅρ-

ζονται μὲν διά τοῦ ἀρθμοῦ τῶν τηματῶν οἱ διάφοροι τόνοι τῆς κλιμακος, ἀλλ' οὐδὲν πρακτικὸν μέσον βοηθεῖ τὸν μουσικὸν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀκριβοῦς θεωρίας ἐν τῇ φυτασιώδῃ καὶ ἀσρίστῳ τεύτη ἴργασίᾳ¹. Καὶ τέως μὲν ἡ Ἑλλειψις αὕτη ἀνεπληροῦστο διὰ τῆς μακρογρονίου διδασκαλίας,

* Καθ' ἄ; ὁδήγιας περίχει τὸ Μέγχ Θεωρητικὸν § 63—65 ὁρίζοντας τοὺς διοικούς ἐπὶ χορδῆς πρὸς περιγραφὴν τοῦ τετραχόρδου Δε--Νη λαρυδάνοντες διὰ τὸν·

Δι τὸ μῆκος τῆς ὅλης χορδῆς 1
Κε τὸ μῆκος τῆς χορδῆς τὰ 1/2
Ζω τὸ μῆκος τῆς χορδῆς τὰ 1 1/2
Νη τὸ μῆκος τῆς χορδῆς τὰ 1/4

Πρὸς εὑρεσιν δὲ τοῦ λόγου τῶν διὰ δυοῖν διαστημάτων ἡ Χρύσανθος τίθησιν ἀναλογίας

$$1/2 : 1/12 :: 12 : 9 \text{ καὶ}$$

$$1/2 : 7/120 :: 12 : 7$$

"Αλλ' αἱ ἀναλογίαι αὗται εἰναι ἀσυμβίβαστοι" διότι ἐν τῇ πρώτῃ ὡς ἡγούμενος λαρυδίνεται τὸ 1/2, τῆς ὅλης χορδῆς, ὡς ἐπόμενος δὲ τὸ 1/2, τὸν 1/2, τῆς χορδῆς ἔπειτεν ἕρξ νό γραφῇ σύτῳ:

$$1/2 : 1/12 \times 1/2 :: 12 : 8$$

ἡ ἐλλήν συγκρίνονται τὰ ἀπότελματα πολλοστὰ φιασθήσοτε χορδῆς πρὸς ἀνύψωσιν κατὰ τὸν μείζονα ἡ ἐλάσσονα ἡ ἐλέχιστον, ἔπειτε τότε ἡ δευτέρα νό γραφῇ:

$$1/2 : 7/120 :: 88 : 63$$

διότι τὸ μῆκος Ζω Νη ἰσούται πρὸς τὸ 7/120 τῆς χορδῆς ἀλλ' ἀπογυριζέται· ὥστε ἵνα ἀποβάνει συνεπή πρὸς ἑκατὸ τὸ διαστήματα κατὰ Χρύσανθον ἔπειτεν ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν νό γένη κατὰ τὴν ἑτέραν τῶν δύο ἀναλογιῶν·

$$1/2 : 7/120 : 7/120 :: 12 : 8 : 7$$

$$\text{ἢ } 1/2 : 1/12 : 7/12 :: 88 : 66 : 63$$

ἢν ἀπήτουν τὰ ἀρχαῖα συστήματα· ἡ φωνητικὴ παράδοσις διὰ τῆς μακρᾶς τριβῆς ἐνετύπου εἰς τὸ οὐς τοῦ διδασκομένου τοὺς τόνους, μελῶν, ἐλάσσονας καὶ ἐλάχιστον τοῦ διατονικοῦ γένους, τὰς ύφέσεις καὶ δίσταις τοῦ χρωματικοῦ, καὶ τὰ διαστήματα τοῦ ἐναρμονίου, ἀλλ' ἀπλοποιεύσις τῆς διδασκαλίας, καὶ τῆς μουσικῆς παιδεύσεως συντμηθείστης κατὰ πολὺ, ἡ ἔλλειψις τεχνικοῦ μέσου ἀποβάλλει βαθμηδὸν ἐπαισθητοτέρα. Διότι προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ εἰσβολὴ καὶ ἐπιχράτησις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέλους, καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν μουσικῶν ὄργχων, μάλιστα τῶν ἐμπνευστῶν καὶ ιδίως τοῦ κλειδοχυμεζέλου, ἐπαπειλεῖ διὰ τῆς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς νὰ ἔξαρφνισῃ τέλεον τὴν οὐσίαν τοῦ μέλους, τὸν μείζονα τόνον νὰ συγχύσῃ μετὰ τοῦ ἐλάσσονος, τὸν ἐλάχιστον μετὰ τοῦ ἡρατονίου, καὶ νὰ ἔξαλείψῃ τὸ ἐκ τῆς διαφραγμᾶς τῶν διαστημάτων τούτων προεργάμενον θέλγητρον τῆς μονοράντης μουσικῆς. Η διαφορὰ αὕτη παρατηρεῖται προγωροῦσα ἐνόσῳ ἐκλείπουσιν οἱ γέροντες διδασκαλοὶ, ὅπως μεταδώσωσι πιστὴν τὴν παράδοσιν εἰς τὴν νεωτέραν γενεάν.

'Ομολογουμένως πολλῶν ἐπαίνων ἐστίν ἀξία ἡ τάξις τῶν μουσικοδιδασκαλῶν καὶ λεροφελτῶν, οἵτινες ἐμμένουσιν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἀρχαίων γραμμῶν, καὶ τοῦ γενικοῦ

'Εντεῖθεν φαίνεται ὅτι βασιλεὺεις σύγχυσις περὶ τὴν βάσιν αὐτῆς τῆς ἐργασίας.

'Αλλ' ἕκτος τῆς συγχύσεως ταῦτης ἀμφότεροι εἰ ἀναλογίαι αὔται σύστην σημαίνουσιν ἀκούστικῶς· οἱ δὲ ἀριθμοὶ 12, 8, 7, ἡ 89, 66, 63 δύνανται τὸ πολὺ νὰ ἔγειρον εἰκονικὴν σημασίαν· διὰ ταῦτα ἡ 'Επιτροπὴ ἀλιεῖδῶς ἀποσγύνει τῆς γρήσεως πάσης προγενεστίρας θεωρίας, ἡ κολούσθησεν ὅδην καθαρῶς δοκιμαστικήν, καὶ βαθιαγῆν διὰ πολλῶν δοκιμῶν ἰειδωλιῆ περὶ τῆς ρύσεως τῆς ἀλίευσης· κατὰ δὲ τὴν ἀριμητικὴν αὐτῆς ἀκτίμησιν προύτιμησε τὸν φυσικὸν τρόπον τοῦ λογισμοῦ τῶν διαστημάτων πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἀμφιβολίας περὶ αὐτῶν καὶ πρὸς παγκόσμιον συνεννόήσιν.

γερρακτήρος τοῦ μέλους, ἀλλ᾽ ἀδινητοῦσι, καὶ οὗτοι ν' ἀντιπαλοίσισι· κατὰς φυσικοῦ αἰτίου, οἷόν εἰστιν ἡ ἐπιδροσις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέλους.

Οὕτω βρεθμηδὸν ἴξποθενεῖται μὲν καὶ ἐκλείπει ἡ παράδοσις, τὰ δὲ ἵερά ἡμῶν μὲλην διεκτροῦσι μὲν τὰς γραμμὰς, ἀποβάλλουσιν δύνας κατὰς μικρὸν τὴν οὐσίαν τῶν τονικίων διεστεμάτων ὥτοι τὸν χερρακτήρα. Κατὰ τὴν γνώμην τῆς Ἐπιτροπῆς ἡ περὶ τούτου ἐπανόρθωσις τῆς μουσικῆς μετὰ παρέλιουσιν χρόνου τινὸς ὑθελεν εἰσθιτεῖ δύνας ἀνέφικτος, καθότι θέλει ἐκλείψει τελείως ἡ φωνητικὴ παράδοσις, ὅτις περιέσωσε καὶ διεσώζει εἰσέτι μάχῃ τοῦ νῦν τὴν Ἱεράνη ἡμῶν μουσικήν.

Ἐν τῇ παραδόσει λοιπὸν μόνη νομίζεται ἡ Ἐπιτροπὴ ὅτι ἔγκειται ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ.

Καὶ πρώτον μὲν δίνειν εἰναι: δυνατὸν ν' ἀμφεβάλλει τις περὶ τῆς πιστότητος τῆς παραδόσεως, ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν τονικίων διεστεμάτων.

Πανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὅπου εἰσίν εὑθύδοξοι ἀνταλλικαὶ ἐκκλησίαι, ἡ ισογύς τῆς παραδόσεως διειτήρουσεν ἀγρίνην καὶ ἀδιάφθορον τὴν οὐσίαν τοῦ Ἱεροῦ μέλους. Ἀπὸ τῶν Παριστρίων γεωρῶν μέγρες Αἰγύπτου ἡ παράδοσις εἰστιν ἡ κύτη τὰ τρία γένη τὸ διεκτονικόν, γρωματικόν καὶ ἐνεργόνιον μετὰ τῶν τονικίων διεστεμάτων, αἱ ὄρεσις καὶ διέσεις, οἱ ὄχτια χύρια ὥγοι, καὶ οἱ ἀλάθοι κύτῶν, φάλλονται ἀπαραλλάκτως ἐν Συρίᾳ ὡς καὶ ἐν Ρουμανίᾳ, ἐν Σερβίᾳ ὡς καὶ ἐν Ἡπειροθεσσαλίᾳ, ἐν Κρήτῃ ὡς καὶ ἐν τῷ Ἀγιωτάμῳ. Όρει, ἐν Πελαιοστίνῃ, ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐν Κύπρῳ δπως καὶ ἐν Ηλεοποννήσῳ, ταυτέστιν ἡ παράδοσις διειτηρήθη σώκ, ὁμοία καὶ ἀχμαία πανταχοῦ ὅπου ἡ εἰσβολὴ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέλους δίνει ἐξηρθένσιν αὐτήν.

Τῆς παραδόσεως ταύτης τὴν παγίωσιν καὶ συντήρησιν ἰθεώρησεν ἡ Ἐπιτροπὴ ὡς τὸ μόνον μέσον πρὸς διέσωσιν

τῆς καταρρεύστης ἡμῶν μουσικῆς. Έπιληφθείσα συντόνως καὶ καρτερικῶς τοῦ ἔργου ὥριστην ἐπὶ φθοργομέτρου τὸν μελ-
ζοντα, τὸν ἐλάχιστον τόνον, καὶ πλάκης τῆς
ἐπὶ τὸ βαρὺ ἢ ἐπὶ τὸ ὅργο μεταβολής, εἰς ἀς ὑπόκειται, στη-
ριζομένας ἐπὶ τῆς περισωθείσας μέχρι τῆς σήμερον παρα-
δόσεως.

Πρὸς τοῦτο ἡ ἐργασία ἐγένετο κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον
ἐπὶ ἐντατῶν ὄργάνων ἵτεθησαν δεσμοὶ εὐκίνητοι, οἵτινες
καταλλήλως μετατιθέμενοι ἐπέφερον μεταβολής αὐθικρίτους
εἰς τὰ διαστήματα καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐξετελοῦντο ἐκαλυπτι-
στικὴ ἡ ἔθνικὴ μέλη, ὅπο τοῦ διεκτάξαντος τοὺς διερμούς,
ἔφ' ὧν οἱ ἀκροώμενοι, ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικοί, ἐξέρρα-
ζον τὴν ἐκυτῶν γνώμην καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἀπόδοσις ἐμφρα-
ρετο πιστὴ καὶ γνησία, συνεκρίνοντο οἱ φθόγγοι τοῦ ὑπὸδιψιν
ὄργάνου δι' ὄμορφωνίας πρὸς τοὺς φθόγγους τοῦ μονογόρδου
καὶ ἐσημειοῦντο τὰ ἀντιστοιχοῦντα μήκη τῆς αὐτῆς χορδῆς
εἰς τὰς ὑπὸ τὴν βάσειν διειρέσεις· εἰ δὲ μή, ἀπερρίπτοντο
κατέκαι ὡς ἐσφραγίδει καὶ νόθοι. Μετὰ τίνα χρόνον οἱ ἐπὶ τοῦ
μονογόρδου στημειώσεις ἴσοιζουν εἰς δευτέραν συναρμογὴν
τοῦ ἐντατοῦ ὄργάνου κατὰ τὰς αὐτὰς θέσεις τῶν δεσμῶν
καὶ οἱ δοκιμαὶ ἐπανελαχισθέντο. Τοιουτοτρόπως βάσειν
σήμιντα βαθυτήδον τὰ τρία γένη καὶ πάντας οἱ ἄγοι παρέσχον
τὸ ἀξιολογούν συμπέραχμα ὃτι ἐκτελοῦνται δι' ἑνὸς μοναδί-
κου διεγράμματος, μεταβαλλομένας τῆς βάσεως αὐτοῦ καὶ
βοηθείζ τῶν ἐν αὐτῷ τῷ διεγράμματι περιλαχισθομένων
μικρῶν διεκτημάτων, τουτίστι τοῦ κόμματος, τῆς διέσεως
καὶ τῆς ὑρέσεως.

└ Τὸ διέγραμμα τοῦτο σύγκειται ἀπὸ τοῦ Νη ὡς βάσεως
ἐκ δύο τετραχόρδων ὄμοιών διεζευγμένων κατὰ τόνον· τὰ δὲ
σχετικὰ μήκη τῆς χορδῆς τὰ τοὺς διαδοχικοὺς αὐτοῦ φθόγ-
γους παρέχοντα εἰσί:

Nn_1	$\Pi\alpha_1$	Bou_1	$\Gamma\alpha_1$	Δt_1	Kt_1	$Z\omega_1$	Nn_2
1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$
Nn_2	$\Pi\alpha_2$	Bou_2	$\Gamma\alpha_2$	Δt_2	Kt_2	$Z\omega_2$	Nn
$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$

Αντικείμενον έπιπειλημένων δοκιμών έγένετο τό μήκος τῆς χορδῆς διάλ. τῶν φθόγγων Bou, ή μέστη αὐτοῦ ἀξία εύρεθη οὐσικό 0,810 ἐπί χορδῆς ἑνὸς μέτρου. Έκ ταύτης συμπεράνομεν τὴν ἔξης σειράν περιλαμβάνονταν τοὺς σχετικοὺς φριθμοὺς τῶν δονήσεων δι' ἕκκστον τῶν φθόγγων τοῦ διεκγράμματος.

Nn_1	$\Pi\alpha_1$	Bou_1	$\Gamma\alpha_1$	Δt_1	Kt_1	$Z\omega_1$	Nn_2
1	$\frac{1}{2}$	$\frac{100}{81}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{100}{81}$	2
Nn_2	$\Pi\alpha_2$	Bou_2	$\Gamma\alpha_2$	Δt_2	Kt_2	$Z\omega_2$	Nn
2	$\frac{1}{2}$	$\frac{100}{81}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	3	$\frac{100}{81}$	4

Τὰ μεταξύ δύο οἰωνοθήποτε φθόγγων τοῦ διεκγράμματος τούτου διαστήματα περιλαμβάνει ο ἔξης πίναξ.

Διάδικτη Συστάν

$$\begin{aligned} \frac{\Pi\alpha_1}{Nn_1} &= \frac{9}{8} \\ \frac{Bou_1}{\Pi\alpha_1} &= \frac{800}{729} = \frac{9}{8} (80) \\ \frac{\Gamma\alpha_1}{Bou_1} &= \frac{27}{25} = \frac{9}{8} \frac{24}{25} \\ \frac{\Delta t_1}{Bou_1} &= \frac{9}{8} \frac{\Pi\alpha_1}{Nn_1} \\ \frac{Kt_1}{\Delta t_1} &= \frac{9}{8} = \frac{\Pi\alpha_1}{Nn_1} \\ \frac{Z\omega_1}{Kt_1} &= \frac{9}{8} = \frac{\Pi\alpha_1}{Nn_1} \\ \frac{Nn_1}{Z\omega_1} &= \frac{\Pi\alpha_1}{Bou_1} \\ \frac{Nn_2}{Z\omega_1} &= \frac{\Gamma\alpha_1}{Bou_1} \end{aligned}$$

Διάδικτη Στριῶν

$$\begin{aligned} \frac{Bou_1}{Nn_1} &= \frac{100}{81} = \frac{5}{4} \times \frac{80}{81} \\ \frac{\Gamma\alpha_1}{\Pi\alpha_1} &= \frac{32}{27} = \frac{5}{4} \times \frac{80}{81} \times \frac{24}{25} \\ \frac{\Delta t_1}{Bou_1} &= \frac{243}{200} = \frac{5}{4} \times \frac{81}{80} \times \frac{24}{25} \\ \frac{Kt_1}{\Delta t_1} &= \frac{81}{64} = \frac{5}{4} \times \frac{81}{80} \\ \frac{Z\omega_1}{\Delta t_1} &= \frac{Bou_1}{Nn_1} \\ \frac{Nn_2}{Kt_1} &= \frac{\Gamma\alpha_1}{\Pi\alpha_1} \\ \frac{Nn_2}{Z\omega_1} &= \frac{\Delta t_1}{Bou_1} \end{aligned}$$

ι Δεδομένων

$$\begin{aligned}\frac{\Gamma\alpha_1}{N\gamma_1} &= \frac{4}{3} \\ \frac{\Delta t_1}{\Pi\alpha_1} &= \frac{\Gamma\alpha_1}{N\gamma_1} \\ \frac{Kt_1}{Bou_1} &= \frac{4}{3} \left(\frac{81}{80} \right)^2 \\ \frac{Z\omega_1}{Bou_1} &= \frac{4}{3} \times \frac{25}{24} \\ \frac{N\gamma_2}{\Gamma\alpha_1} &= \frac{\Gamma\alpha_1}{N\gamma_1} \\ \frac{\Pi\alpha_2}{Kt_1} &= \frac{\Gamma\alpha_1}{N\gamma_1} \\ \frac{Bou_2}{Z\omega_1} &= \frac{\Gamma\alpha_1}{N\gamma_1}\end{aligned}$$

Δεδομένα

$$\begin{aligned}\frac{Kt_1}{N\gamma_1} &= \frac{5}{3} \times \frac{81}{80} \\ \frac{Z\omega_1}{\Pi\alpha_1} &= \frac{5}{3} \times \frac{80}{81} \\ \frac{N\gamma_2}{Bou_1} &= \frac{5}{3} \times \frac{81}{80} \times \frac{24}{25} \\ \frac{\Pi\alpha_2}{\Gamma\alpha_1} &= \frac{Kt_1}{N\gamma_1} \\ \frac{Bou_2}{\Delta t_1} &= \frac{Z\omega_1}{\Pi\alpha_1} \\ \frac{\Gamma\alpha_2}{Kt_1} &= \frac{5}{3} \times \frac{24}{25} \times \frac{80}{21} \\ \frac{\Delta t_2}{Z\omega_1} &= \frac{N\gamma_2}{Bou_1}\end{aligned}$$

Δεδομένα πάντα

$$\begin{aligned}\frac{\Delta t_1}{N\gamma_1} &= \frac{3}{2} \\ \frac{Kt_1}{\Pi\alpha_1} &= n \\ \frac{Z\omega_1}{Bou_1} &= n \\ \frac{N\gamma_2}{\Gamma\alpha_1} &= n \\ \frac{\Pi\alpha_2}{\Delta t_1} &= n \\ \frac{Bou_2}{Kt_1} &= \frac{3}{2} \left(\frac{80}{81} \right)^2 \\ \frac{\Gamma\alpha_2}{Z\omega_1} &= \frac{3}{2} \times \frac{24}{25}\end{aligned}$$

Δεδομένα

$$\begin{aligned}\frac{Z\omega_1}{N\gamma_1} &= \frac{15}{8} \times \frac{80}{81} \\ \frac{N\gamma_2}{\Pi\alpha_1} &= \frac{15}{8} \times \frac{80}{81} \times \frac{24}{25} \\ \frac{\Pi\alpha_2}{Bou_1} &= \frac{15}{8} \times \frac{81}{80} \times \frac{24}{25} \\ \frac{Bou_2}{\Gamma\alpha_1} &= \frac{Z\omega_1}{N\gamma_1} \\ \frac{\Gamma\alpha_2}{\Delta t_1} &= \frac{N\gamma_2}{\Pi\alpha_1} \\ \frac{\Delta t_2}{Kt_1} &= \frac{N\gamma_2}{\Pi\alpha_1} \\ \frac{Kt_2}{\Delta t_1} &= \frac{\Pi\alpha_2}{Z\omega_1} \\ \frac{Kt_2}{Z\omega_1} &= \frac{\Pi\alpha_2}{Bou_1}\end{aligned}$$

Ἐντεῦθεν συμπεράνουμεν τὰς ἑξῆς παρατηρήσεις.

α'] ὑπέρχουσι τρία διὰ δυούς διαστήματα καλούμενα τόνοι· ὁ μεῖζων Νη—Πα ($\frac{5}{8}/\frac{8}{5}$), ὁ ἐλάσσων Πα—Βου ($\frac{80}{81}/\frac{81}{80}$)² καὶ ὁ ἐλέχχιστος Βου—Γα ($\frac{8}{8}\times\frac{21}{25}$). Οἱ ἐλάσσωνες ὑπολείπεται τοῦ μείζονος κατὰ ($\frac{80}{81}/\frac{81}{80}$)² τούτοις κατὰ κόμματος, ἵνα καλέσωμεν κόμματα τὸ κλεψυδρὸν $\frac{80}{81}$ ὡς εἴθισται· ὁ δὲ ἐλέχχιστος ὑπολείπεται τοῦ μείζονος καθ' ὄρεσιν, ἵνα καλέσωμεν ὄρεσιν τὸ κλέψυδρον $\frac{21}{25}$, καὶ δίεστιν τὸ ἀντεστραγμένον $\frac{25}{21}$.

β'] ὑπέρχουσι τέσσαρα διάφορα διαστήματα διὰ τριῶν, τὸ διὰ τριῶν μείζον Ρα—Κε ($\frac{5}{4}\times\frac{81}{80}$) καὶ τὸ διὰ τριῶν Ἐλασσον Πα—Γα ($\frac{5}{4}\times\frac{80}{81}\times\frac{24}{25}$) ἀμφότερα τεῦτα ἰσοῦν· τὰς ἀκριβῶς πρὸς τὰ πυθηγόρεια $\frac{31}{24}$ καὶ $\frac{95}{31}$. Τὸ Ἐλασσον ὑπολείπεται τοῦ μείζονος κατὰ κόμματα κόμματος καὶ καθ' ὄρεσιν· τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ μείζονος καθ' ὄρεσιν Βου—Δι ($\frac{5}{4}\times\frac{81}{80}\times\frac{21}{25}$) καὶ τὸ ὑπερτεροῦν τοῦ ἐλάσσονος κατὰ δίεσιν Νη—Βου ($\frac{5}{4}\times\frac{80}{81}$).

γ'] τὰ διὰ τεσσάρων εἰσὶ τριῶν μεγεθῶν· τὰ πέντε τῶν $\frac{1}{3}$, ἐν μείζον τούτων κατὰ δίεσιν $\frac{1}{3}\times\frac{25}{24}$ (Γα—Ζω), καὶ ἐν μείζον κατὰ κόμματα κόμματος (Βου—Κε) $\frac{1}{3}\times(\frac{81}{80})^2$.

δ'] τὰ διὰ πέντε εἰσὶν ἐπίσης τριῶν μεγεθῶν· πέντε τῶν $\frac{3}{2}$, ἐν Ἐλασσον καθ' ὄρεσιν (Ζω—Πα) $\frac{3}{2}\times\frac{24}{25}$ καὶ ἐν Ἐλασσον κατὰ κόμματα $\frac{3}{2}\times(\frac{80}{81})^2$ (Κε—Βου).

ε'] τὰ διὰ ἕξ διαστήματά εἰσι τεσσάρων εἰδῶν·

Τὸ πυθηγόρειον μείζον $\frac{31}{24}=\frac{5}{3}\times\frac{81}{80}$ (Νη—Κε).

Τὸ πυθηγ. Ἐλασσον $\frac{95}{31}=(\text{Κε—Πα})=\frac{5}{3}\times\frac{21}{25}\times\frac{80}{81}$.

Τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ μείζονος καθ' ὄρεσιν (Βου—Νη) $\frac{5}{3}\times\frac{81}{80}\times\frac{24}{25}$ καὶ τὸ ὑπερτεροῦν τοῦ ἐλάσσονος κατὰ δίεσιν (Πα—Ζω) $\frac{5}{3}\times\frac{80}{81}$.

ς] τὰ δι' ἐπτά τέλος διαστήματά εἰσι στρῶν μεγεθῶν· Τὸ πυθαγ. Ἑλλασσον ($\text{Πχ}-\text{Νη}$) $\frac{24}{32} = \frac{15}{8} \times \frac{80}{81} \times \frac{24}{25}$. Τὸ κατά δίεσιν μεῖζον τούτου ($\text{Νη}-\text{Ζω}$) $= \frac{15}{8} \cdot \frac{80}{81}$, καὶ τὸ $\frac{15}{8} \cdot \frac{81}{80} \cdot \frac{24}{25}$ ($\text{Βου}-\text{Πχ}$) καθ' ὑρεσιν Ἑλλασσον τοῦ μεῖζονος Πυθαγορείου $\frac{15}{8} \cdot \frac{81}{80} = \frac{35}{27}$. Τὸ τελευταῖον τοῦτο δὲν ἀναφένεται ἐν τῷ σειρῷ τοῦ διαγράμματος, ἀλλὰ κατασκευάζεται διὰ διέσεις ἔκτου ($\text{Βου}-\text{Πχ}$)*.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀναφέρονται εἰς τὸ διατονικὸν γένος, ἐν τῷ ὅποιώ ἐργάζονται χωρίων ὁ πρώτος καὶ πλ. Α' ἡχος· ἐν τοῖς λοιποῖς δυοῖς διατονικοῖς ἡχοῖς δῆλο. ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ πλ. τετάρτῳ ἡ πειραματικὴ μέθοδος ὀδήγησεν εἰς τὴν ἴξης παρατήρησιν δὲ,

α' ὁ Δ' πουεῖται γρῆσιν τοῦ Κε κατά τι ὁξυτέρου τοῦ καθαροῦ διατονικοῦ· τὸ μῆκος τῆς ἐκρεμόσης αὐτὸν χαρδῆς

* Τὸ τοιοῦτον διάγραμμα πειραματικῶς καταδειχθὲν δὲ γρησιμόει ὡς ὅλη διὰ τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ ἐθνικὰ ἄσματα ταυτίζεται πρὸς τὸ πυθαγόρειον, διπερ ἐσγάγτως εἰς Ἑλρώτηγ μουσικοὶ ἀνεγνώρισσιν ὡς τὸ ἀρκοδιώτερον διὰ τὸ μέλος καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν μελιψικότ διάγραμμα κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀρμοτικότ ἡ εὐρωπαϊκὴν ὡς καλοῦμεν ἡμές αὐτό· (όρα Naumann, Ueber die verschiedenen Bestimmungen der Tonverhältnisse. Leipzig 1858 καὶ Helmholtz: Lehre von der Tonempfindungen. Braunschweig 1877 καὶ Jamin Bouthy: Acoustique. Paris 1879.) Οὐσιώδης δὲ τῶν δύο τούτων διαγραμμάτων διάκρισις ἔστιν αὕτη δὲ τοῦ ἀνωτέρου ἐκκλησιαστικοῦ μελιψικοῦ διαγράμματος ἐλάχιστος ὑφιστάμενος δίεσιν μεταβίλλεται εἰς μεῖζονα ($\frac{27}{15} \cdot \frac{25}{24} = \frac{9}{8}$), ἐνῷ ὁ τοῦ ἀρμοτικοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐλάχιστος ὑφιστάμενος δίεσιν μεταβίλλεται εἰς ἐλάσσονα ($\frac{16}{15} \times \frac{25}{24} = \frac{10}{9}$).

εύρεθη ὅν $0,583 = \frac{729}{1250}$ κατά μεγίστην προσέγγισιν· ώστε ή άλληλουχία τῶν τριῶν φθόγγων Δι, Κε, Ζω, παρέχει

φθόγγοις	Δι	Κε	Ζω	Νη
μήκη χορδῆς	$\frac{2}{3}$	$\frac{729}{1250}$	$\frac{27}{50}$	$\frac{1}{2}$
άριθμοίς δονήσεων	$\frac{3}{2}$	$\frac{1250}{729}$	$\frac{50}{27}$	2

$$\text{διαστήματα διάδυσειν } \frac{9}{8} \times \frac{25}{24} \left(\frac{80}{81} \right)^2, \frac{27}{25}, \frac{9}{8} \times \frac{24}{25}$$

Τοιουτοτρόπως τὸ διάστημα $\frac{\text{Κε}}{\text{Δι}}$ σχηματίζεται ἐκ διέ-

στως ἑλάσσονος. Τὸ δὲ $\frac{\text{Ζω}}{\text{Κε}}$ μεταβάλλεται εἰς ἑλάχιστον.

β') ὁ πλ. τοῦ Δ' ποιεῖται χρῆσιν τοῦ Πκ κατά τι ὀξυτέρου ἐπίσης· τὸ μῆκος τῆς ἐκφερούσης αὐτὸν χορδῆς εύρεθη ὅν $0,875 = \frac{2187}{2500}$ κατά μεγίστην προσέγγισιν, ώστε ή άλληλου-

χία τῶν τριῶν φθόγγων Νη, Πκ, Βου παρίχει ὄμοιώς:

φθόγγοι	Νη	Πκ	Βου	Γα
μήκη χορδῆς	1	$\frac{2187}{2500}$	$\frac{80}{100}$	$\frac{3}{4}$
άριθμοίς δονήσεων	1	$\frac{2500}{2187}$	$\frac{100}{80}$	$\frac{4}{3}$

$$\text{διαστήματα διάδυσειν } \frac{9}{8} \times \frac{25}{24} \left(\frac{80}{81} \right)^2, \frac{27}{25}, \frac{9}{8} \times \frac{24}{25}$$

Οἱ δύο οὗτοι ἥχοι ποιοῦνται χρῆσιν αλμάκος ἐκ τῶν δύο τετραχόρδων διεζευγμένων κατά τόνον μείζονα.

'Ἐν δὲ τῷ χρωματικῷ γένει α')] ὁ μὲν δεύτερος ἥχος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ Κε κατά τι βραχιτέρου· ἡ πείρα ωδῆ-

γησιν εἰς μῆκος χορδῆς $0,617 = \frac{50}{81}$ κατὰ μεγίστην προσέγ-

γισιν ὥστε ἡ ἀλληλουχία τῶν φθόγγων Δι, Κε, Ζω παρέχει:

φθόγγοι	Δι	Κε	Ζω	Νη
μῆκη	2	50	27	1
	3	81	50	2
δονήσεις	3	81	50	2
	2	50	27	2

$$\text{διαστήματα διὰ δυοῖν } \frac{27}{25}, \frac{9}{8} \cdot \frac{25}{24} \left(\frac{80}{81} \right)^2, \frac{9}{8} \cdot \frac{24}{25}$$

'Ο ἦχος ποιείται χρῆσιν ελέμουκος ἐκ δύο τοισύτων δύοισιν τετραχόρδων Νη—Γα καὶ Δι—Νη διέζευγμάνων κατὰ τίνον μείζονα.

β'] ὁ δὲ πλ. Β' ποιείται χρῆσιν τοῦ μὲν Βου βαρυτέρου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $0,844 = \frac{27}{32}$ κατὰ μεγίστην προσέγ-

γισιν, τοῦ δὲ Γα ὀξυτέρου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $0,695 = \frac{25}{36}$ σχεδόν· ὥστε τὸ τετράχορδον Πα—Δι παρέχει:

φθόγγοι	Πα	Βου	Γα	Δι
μῆκη	8	27	25	2
	9	32	36	3
δονήσεις	9	32	36	3
	8	27	25	2

$$\text{διαστήματα διὰ δυοῖν } \frac{9}{8} \times \frac{24}{25} \left(\frac{80}{81} \right)^2, \frac{9}{8} \times \frac{27}{25}, \frac{25}{24}$$

"Ωστε τὸ διέστημα $\frac{\Delta i}{\Gamma x}$ ισοῦται ἀκριβῶς πρὸς διεσιν, τὸ $\frac{\Gamma x}{Βου}$ πρὸς ἑλξιστον τοῦ μείζονος, καὶ τὸ $\frac{Βου}{Πα}$ πρὸς διε-

σιν ἐλάσσονος. Ό της ποιείται χρῆσιν δύο τετραχόρδων ὄμοιων διεζευγμένων κατά μείζονα.

Ἐν τῷ ἑναρμονίῳ τέλος γένει α')] ὁ τρίτος ποιείται χρῆσιν τοῦ Βου ὀξυτέρου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $0,790 = \frac{64}{81}$, καὶ τοῦ Ζω βαρυτέρου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $0,563 = \frac{9}{16}$ ὥστε τὰ τρίχορδα Πα—Γα καὶ Κε—Νη παρέχουσι:

φθόγγοι	Πα	Βου	Γα
μήκη	$\frac{8}{9}$	$\frac{64}{81}$	$\frac{3}{4}$
δονήσεις	$\frac{9}{8}$	$\frac{81}{64}$	$\frac{4}{3}$
διαστήματα διὰ δυοῖν	$\frac{9}{8}$	$\frac{9}{8} \cdot \frac{24}{25} = \frac{(80)^2}{(81)}$	

φθόγγοι	Κε	Ζω	Νη
μήκη	$\frac{16}{27}$	$\frac{9}{16}$	$\frac{1}{2}$
δονήσεις	$\frac{27}{16}$	$\frac{16}{9}$	2
διαστήματα διὰ δυοῖν	$\frac{9}{8}$	$\frac{24}{25} = \frac{(80)^2}{(81)}$	$\frac{9}{8}$

Ωστε τὰ μὲν $\frac{\text{Βου}}{\text{Πα}}$ καὶ $\frac{\text{Νη}}{\text{Ζω}}$ εἰσὶ μείζονος, τὰ δὲ $\frac{\text{Γα}}{\text{Βου}}$

καὶ $\frac{\text{Ζω}}{\text{Κε}}$ ὑρέσεις ἐλάσσονος.

Ο τρίτος ἐργάζεται ἐπὶ δύο τετραχόρδων Γα—Ζω καὶ Νη—Γα διεζευγμένων κατὰ τόνον μείζονα.

β)] Ο βαρὺς ποιείται χρῆσιν τοῦ Βου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $\frac{27}{32}$, καὶ τοῦ Ζω ἔχοντος μῆκος χορδῆς $\frac{9}{16}$.

Αλλάκ που είται χρήσιν τοῦ Κε καὶ ὁ τέταρτος ἐκ μῆκους χορδῆς $0,583 = \frac{729}{1250}$. Ωστε τὸ τρίγορδον Δι—Κε—

Ζω παρέχεται

φθόργος	Δι	Κε	Ζω
μέκη	2	729	9
	3	1250	16
δυονήσεις	3	1250	16
	2	729	9
διαστήματα διὰ δύοιν	$\frac{9}{8}$	$(\frac{80}{81})^2$	$\frac{25}{24}$
	$(\frac{81}{80})$	$\frac{24}{25}$	$\frac{25}{24}$

Οἱ δὲ βαρὺς ἐκ δύο ὄροιν τετραγόρδων Ζω—Βα, Γκ—Ζω διεζευγμένων κατὰ τόνον μείζονα.

Ἄξιον λόγου είναι ὅτι τὸ ἐναρμόνιον γένος τοῦ τρίτου ἔστι πυθαγόρειον ἀκριτον, διότι τὰ διαστήματα ἐν αὐτῷ μόνον διὰ δύονήσεων τοῦ 2 καὶ τοῦ 3 ἐκρέονται: τὸ διὰ διὰ πασῶν διάστημά ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται διὰ τοῦ πολυπλακαισμοῦ $\left(\frac{33}{33}\right)^3 \times \left(\frac{28}{33}\right)^2 = 2$.

Τοῦ ἀποτελέσματος τούτου ἐπιτευχθέντος, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀνεγνώρισεν διὰ σικάδηποτε ἐργασίας ἐπὶ τῆς Ιερᾶς ἡμῶν μουσικῆς, οἰονθήποτε διδάσκτικὸν σύστημα ἀριμένον εἰς μόνην τὴν διὰ τῆς φωνῆς ἐκτίλεσιν, ἥντιν τῆς βονθείας ὄργάνου τινὸς, ἥθιελεν είναι ἀσκοπος ματαίωσον· ἐπομένως ἐνόμισεν ἀπαρκίτητον τοῦ λοιποῦ τὴν εἰσαγωγὴν καταλλήλου μουσικοῦ ὄργάνου ἐν τῇ μελέτῃ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ· προέβη δ' εἰς τὴν κατασκευὴν κύτου, καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἀτελεῖας, ἃς ὡς είκας ἔχει τὸ Ψαλτήριον, καθ' ὃ πρῶτον ἦδη κατασκευασθὲν, ηὐτύχησε νὲ ἐπιτύχη ἀρκεύντως τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. Τὸ Ιωακείμιον Ψαλτήριον πρῶτον μὲν ἀποδίδει: τὸ ιερὸν μέλος μετὰ προσεγγιζούσκεις ἀκριβεῖς: δισενάργητος

διαστήματα· κατά τούτο η Ἐπιτροπὴ προύτιμησε τὴν πειραματικὴν μέθοδον πάσσης θεωρίας· προέβη δηλαδὴ εἰς τὴν σύγκρισιν κατά προσέγγισιν τῶν διαστημάτων τοῦ διαγράμματος, ἐπιβελλομένην πάντοτε εἰς τὴν κατεσκευὴν τῶν ὄργανων χάριν τῆς εὐχρηστίας, οὐχὶ ὀδηγούμενη ὑπὸ τῆς προηγηθείσης θεωρίας, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς ὁξύτητος τῆς ἀκοῆς τῶν μελῶν αὐτῆς. Καὶ μετὰ πολλὰς δοκιμάς εὗρεν ὅτι ἡ διαίρεσις τοῦ διαστήματος διαπασῶν εἰς 36 ἀκουστικὰ ίσα διαστήματα ἐκφέρει τὰ ἡμέτερα φόρματα μετὰ προσεγγίσεως δυναμένης νά τε εὐχαριστήσῃ τὸν μᾶλλον μεμψίμοιρον λεροφύλτην· ἐκ τῶν 36 τούτων ίσων ἀκουστικῶν βαθμίδων, ἀς ἀπεκάλεσε τμῆματα, ἀποδώσας οὖτις εἰς τὸν μεῖζονα, πάντες εἰς τὸν ἐλάσσονα, καὶ τίσσερα εἰς τὸν ἐλάχιστον κατεσκεύασε τὸ Ψαλτήριον· οὕτω δὲ ἐσωσε τὴν ἀκουστικὴν ἀξίαν τοῦ ἐλαχίστου, ὅστις κυρίως χαρακτηρίζει τὸ ἐκκλησιαστικὸν διάγραμμα· διότι ἡ ἀκουστικὴ τοῦ Ψαλτηρίου

$\sqrt[36]{2}$ τετράκις ἐφ' ἔσυτὴν πολυπλασιασθείσα παρέχει $(\sqrt[36]{2})^4 = \sqrt[9]{2} = \frac{17}{88}$ μετὰ κατεπληκτικῆς προσεγγίσεως· αἱ λοιπαὶ τιμαι τοῦ μείζονος καὶ τοῦ ἐλάσσονος, ὡς καὶ τῆς διέσεως καὶ τῆς ύφεσεως, ὑφίστανται διὰ τοῦ συστήματος τούτου τροποποιήσεις ἐπὶ τῷ ὅξῳ ἢ ἐπὶ τῷ βαρύν ἀνεπασθήτους.

Οἱ ίδιαι πίνακι περιλαμβάνει τοὺς εἶχοι δύο καθαροὺς φθόγγους τοῦ Διαγράμματος μετρηθέντας εἰς ἀκέραιον διὰ τοῦ ῥέοντος τοῦ διαπασῶν συστήματος, καὶ τοὺς 36 συγχεισμένους τοῦ Ψαλτηρίου πρὸς σύγκρισιν.

(τό κόρμα περιλαμβάνει 11 τοιχύτας μονάδας)

φθ. Ψαλτηρ. φθ. Διαγρ.		φθ. Ψαλτηρ. φθ. Διαγρ.			
0	Nη ⁰	0	10	167	
1	17		11	Bou 183	182
2	σNη 33	35	12	200	
3	50		13	B _σ ρΓ 217	{ Bou _σ 217
4	ρΠη 67	67		Γα _ρ 214	
5	83	.	14	133	
6	Πη 100	102	15	Γα 250	249
7	117		16	267	
8	ρΠη 133	137	17	Γα _σ 283	284
9	ρBou 150	147	18	300	

φθ. Ψαλτηρ. φθ. Διαγρ.		φθ. Ψαλτηρ. φθ. Διαγρ.			
19	ρΔι 317	316	28	467	
20	333		29	Kε _σ 483	488
21	Δι 350	351	30	Zω _ρ 500,	498
22	367		31	517	
23	Δι _σ 383	386	32	Zω 533	533
24	400		33	550	
25	Kε _ρ 417	417	34	Z _{ρσ} N 567	{ Zω _σ 568
26	433			Nη _ρ 565	
27	Kε 450	453	35	583	
			36	Nη 600	

Ο πίναξ οὗτος δῆλον ποιεῖ ότι τό Ψαλτήριον λανθάνεται κατά μόλις ὥμισυ κόρμα εἰς τὸν φθόγγυον Κε_σ παρέχον αὐτὸν βερύταρον. Τὸ ποδεικνύει ἵνταῦθι ἡ Ἐπιτροπὴ ότι διατίθεσι τοῦ διὰ πασῶν εἰς 72 ίσα ἀκουστικά διαστήματα ἥθελεν ἐπιειρέει τελειοτέραν μεταξὺ θεωρίας καὶ πρᾶξις συμφωνίαν· ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ ἀπέργυε τούτο διὰ τὸ δύσκολον τῆς κατασκευῆς τοιούτου ὄργανου καὶ διὰ τὸ δύσγραπτον

αύτοῦ. Αἱ λοιπαὶ προσεγγίσεις, τὸ ὄργάνου εἰσὶν ἦττον ἐπαι-
σθηταί.

"Οσον δ' ἀφορῇ τὰ διαστήματα διὰ δυοῖν τῶν ἔτέρων
δύο γενῶν, ἀτίνα εὐρέθησαν ὅντα:

· οὗτοις τοῦ ἐλάσσονος	$\frac{9}{8} \left(\frac{80}{81}\right)^2 \cdot \frac{24}{25}$
δίεσις τοῦ ἐλάσσονος	$\frac{9}{8} \left(\frac{80}{81}\right)^2 \cdot \frac{25}{24}$
ἐλάχιστος τοῦ μείζονος	$\frac{9}{8} \times \frac{27}{25}$

μετρούμενχ διὰ τοῦ $\frac{1}{800}$ παρέχουσι 45, 116, 168, τὸ δὲ
Ψαλτήριον πρὸς ἑκτήσειν αὐτῶν περιλαμβάνει τμῆματα:

$$\begin{array}{lll} 3 = 50 & \text{ἀντὶ} & 45 \\ 7 = 117 & \text{〃} & 116 \\ 10 = 167 & \text{〃} & 168 \end{array}$$

ῶν τὸ πρῶτον μάνον ἔστιν ὁξύτερον τοῦ δίεοντος κατὰ $\frac{1}{2}$
κόρμα περίπου.

"Οσον δ' ἀφορῇ τὰ σημεῖα τῆς ποιότητος, ταῦτα ἀπο-
δίδει ὃσον εἶναι δύνατόν γ' ἀποδοθῶσιν ἀπὸ ἀψύχου ὄργά-
νου δεύτερον διὰ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κατάλληλον
μέσον διὰ μουσικὴν διδασκαλίαν σαφῆ καὶ μεθοδικήν· τρί-
τον δὲ ἀποδίνει ἀπαραίτητον πρὸς ἐρμηνείαν τῆς μουσικῆς
Θεωρίας, αἵρομένης δι' αὐτοῦ ἐκ τοῦ μέσου πάσης συγχύσεως
καὶ ἀσφαστίας· καὶ τέταρτον δι' αὐτοῦ παγιοῦται ἡ μέχρι¹
τοῦ νῦν διασωθεῖσα παράδοσις.

"Η Ἐπιτροπὴ προΐση τούντιεθεν εὐχερῶς εἰς τὰς ἑξῆς
ἔργασίας:

α') παρεδέχθη φθόγγον τινὰ ὡρισμένης ὁξύτητος ὡς τονι-
κὴν βάσιν πρὸς τὸν ὅποιον σχετίζονται πάντες οἱ λοιποὶ·
ό φθόγγος οὗτος ἔστιν ὁ γ δοστις μετρεῖται διὰ 512 παλμῶν,
δῆ

ἀντιστοιχεῖ δέ περίπου πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν ut

β') εἰσήγαγεν ὡς χρονικὸν μέτρον τὸν μετρονόμον, τοῦ

1. Πρακτ. Μουσικ. 'Ἐπιτροπῆς ΜΕΤ'.

συστήματος Maelzel, καὶ ὥρισεν ἐπὶ τοῦ ὄργανου τούτου πάντες διαφόρους ἀγωγὰς τοῦ Ἱεροῦ μέλους.

γ] ἀνέγραψεν ὡς στοιχείον ἀπαραίτητον τοῦ Ἱεροῦ μέλους τὴν Ἑλλίν, καὶ εἰσήγαγεν ἐν τῇ ὑπαρχουσῃ γραφῇ σημεῖά τινα πρὸς τοῦτο, διατηρήσας κατὰ τὰ λοιπὰ τὴν ὑπάρχουσαν γραφὴν ἀμετάβλητον.

δ] ὥρισεν ἀπαριθμῶς τὰ τονιαῖα διαστήματα ἐκάστου τῶν γενῶν, καὶ διετύπωσε τοὺς ὄρους καὶ κανόνας τοὺς διέποντας ἔκαστον τῶν ἥχων.

ε] ὥρισε κατὰ τὸ δινυκτὸν τὴν σημασίαν καὶ ἀξίαν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν σημείων τῆς ποιότητος, τουτέστιν ἀνέλυσεν αὐτὰ μετὰ τῆς δινυκτῆς ἀκριβείας, καὶ

ζ] συντάξει τὴν παρὸ πόδας Στοιχειώδη μέθοδον πρὸς διδασκαλίαν τῆς Μουσικῆς τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ψαλτηρίου.

Αὕτη ἔστιν ἡ καθαρῶς τεχνικὴ ἴργασία τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς.

Τὸ ἀνά χείρας ἔργον θεωρούμενον ὡς πρῶτον τεχνικὸν δοχείμιον ἔχει βεβαίως ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς ἐπόφεις πλείστας δισας ἀτελείας· ἀλλ' ἡ Ἐπιτροπὴ πέποιθεν ὅτι, ἐπιτευχθέντος ἀπαξινότερον τοῦ δρισμοῦ τῶν τονιαίων διαστημάτων ἀπαριθμῶς καὶ παγιωθείσης τῆς παραδόσεως τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν μέλους, ἀνοίγεται στάδιον εὐρὺ εἰς καταρτισμὸν ἔργου τελειωτέρου, πρὸς δὴ ἡ Ἐπιτροπὴ ὁμολογεῖ τὴν ἀνεπάρκειαν ἐστῆς, καὶ μελέτην πρὸς σύνταξιν πλήρους καὶ τελείου Θεωρητικοῦ, δι' οὐ ἐπιτευχθήσεται ἡ καλλιέργεια καὶ ἀνέγερσις τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν τούτου καὶ Ἱεροῦ θησαυροῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν, λέγομεν, Μουσικῆς.

Καθῆκον ἐπιβάλλεται ἐνταῦθα τοῖς ὑποραινόμενοις ἵνα μνησθῶσι τοῦ ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ ἔργου ἀποβιώσκντος πολυτίμου συνεργάτου αὐτῶν μουσικολογιώτατου Νικολάου Ἰωαννίδου τὰ μάλιστα συντελέσσοντος διὰ τοῦ πολλοῦ ζῆλου καὶ τῶν θετικῶν καὶ πρακτικῶν αὐτοῦ γνώσεων εἰς τὴν εὐόδω-

σιν τῶν ἐργασιῶν, ὅποιαι κεφαλαιωδῶς ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ
ἐκτίθενται.

Ἐν Φεντρίῳ τῇ 15 Ιουνίου 1885.

Ο πρόεδρος τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς
 Ἀρχιμανδρ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΑΦΘΟΝΙΔΗΣ
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΟΛΑΚΗΣ πρωτοψάλτης
 ΕΓΕΤΡ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
 ΙΩΑΣΑΦ ΜΟΝΑΧΟΣ
 Π. Γ. ΚΗΛΤΖΑΝΙΔΗΣ
 ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΠΑΘΑΡΗΣ

δ Γραμματέως Γ. ΠΡΩΓΑΚΗΣ.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΑΥΤΟΥ

— — — — —

Ἡ κατασκευὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰωακείμιου Ψαλτηρίου ἐστὶν ὅμοιξ τῇ τῶν ἐμπνευστῶν ὄργάνων (orgue).

Οὐ φθόγγος παράγεται δι' αὐλῶν τῇ βοηθείᾳ δύο φυσικῶν τεθειμένων πρὸς τὰ κάτω μέρη τοῦ ὄργάνου καὶ κινουμένων διὰ τῶν ποδῶν. Οἱ αὐλοὶ αὗτοι εἰσὶν 73 τὸν ἀριθμὸν καὶ ἀποτελοῦσι δύο διαπατῶν (μετ' ἐπαναλήψεως ἵππο τὸ ὅδην τοῦ πρώτου φθόγγου), ὃν ἕκαστη διαφέρεται εἰς τριάκοντα ἔξι συγκεκριμένα διαστήματα ἀκουστικῆς ἵστα πρὸς ἄλληλα κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς κανονισθείσαν διαίρεσιν τοῦ φθόγγου¹. Σειρὲς ἴδομαικοντα τριῶν πλήκτρων ἡ

1. Τὴν συγκεκριμένην ταύτην διαίρεσιν ἀκριβεῖτατα διδώσων ἡ κιθίρα εἴναι μεταξὺ ἕκαστου τῶν ἀκινήτων δεσμῶν αὐτῆς τειμῶσι δύο ἔτεροι κινητοὶ δισκοὶ ἢ τοσαύτη ἀπ' ἄλληλων ἀποστέλλει, ὥστε νὰ διαιρέται τὸ συγκεκριμένον εὐρωπαϊκὸν ἡμιτόνον εἰς τρία ἀκουστικῶς ἴστη μέρη. Εἴκαστον δὲ τὸ παρατηρῆσαι ἐνταῦθα διὰ διὰ τῶν προσθίτων τούτων διεγών ἡ κιθίρα, ὑπὸ τὴν ἔποφιν τῆς ἀκριβείας τῶν τονταρίνων διαστηράτων. δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ ἐπιτυχῶς τὸ Ψαλτήριον, καὶ νὲ γραμματεύσῃ εἰς τὴν μελίτην τῆς νῦν ἰγκενιζούμενης μεθόδου πολὺ κατελληλότερον τοῦ μέγρε τοῦτο ἐν γρήσι παρὰ τοῖς ἡμετέροις γραμματοῖς ἀτελοῦς ταῦτα συρίου, καθ' ὃσον μᾶλιστα διὰ τὴν γρήσιν αὐτῆς ταῦ-

κλειδῶν ισομήκων καὶ ἀπαραλλάξτων καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου κεψίνων κατέχει κατά τὸ πλάτος τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ ὄργανου ἑκάστη δὲ τῶν κλειδῶν ἀνταποκρίνεται πρὸς ἓνα αὐλόν. Ἡ ἐκτέλεσις γίνεται οὐχὶ ἀμέσως ἐπὶ τῶν κλειδῶν τούτων ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Καρόρος. Οἱ Καρώρες εἰναι σανὶς πλάτος ἔχουσα τεσσάρων δακτύλων, μῆκος δὲ Ἰσον πρὸς τὴν ὅλην σειρὰν τῶν κλειδῶν, καὶ πάχος δύο ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, εἰσάγημενος δὲ διὰ τῆς ἑτέρας τῶν ἐφ' ἐκατέρου τῶν δύο τούχων τοῦ ὄργανου ἐπὶ τούτῳ ἡνεψημένων ὃποιν ὥθεται ἐπὶ ἐσχάρας κατὰ βούλησιν πρὸς τὰ διεῖδα ἢ πρὸς τὰ ἀριστερά, ὑφούμενος ἡμίσου ἑκατοστὸν τοῦ μέτρου ἀνευ τῆς σειρᾶς τῶν κλειδῶν. 73 κομβία ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς 73 κλειδας προσηρμοσμένα δι' ἐλατηρίων τὰ ὅποια μεταδίδουσιν εἰς τὴν κλειδανή τὴν ἐπὶ τοῦ κομβίου πίεσιν τοῦ δακτύλου.

Τὰ κομβία ταῦτα εἰσὶ τοποθετημένα κατὰ τὸν ἑπτὸν τρόπον· παραλλήλως πρὸς τὸ μῆκος τοῦ Κανόνος καὶ πρὸς τὴν ἔξω ἀκριναν αὐτοῦ, κείνται κατὰ σειρὰν 15 κομβία, ἐφ' ὃν εἰσὶ κεχαραγμένοι κατὰ σειρὰν οἱ διατονικοὶ φθόγγοι οἱ περιεχόμενοι ἐντὸς δύο διαπασῶν. Ἡ ἀπὸ ἀλλήλων ἀπόστασις τῶν διατονικῶν φθόγγων δέν εἰναι πανταχοῦ ἡ αὐτὴ ἀλλὰ τῶν μὲν μειζόνων τόνων Δι—Κε, Νη—Πα, Γα—Δι, είναι ίση πρὸς τὸ ἑξαπλάσιον τοῦ πλάτους μιᾶς κλειδός· τῶν δὲ ἐλασσόνων τόνων Κε—Ζω, Πα—Βου, ἡ ἀπόστασις είναι ίση πρὸς τὸ πενταπλάσιον αὐτῆς· τῶν δὲ ἐλαχίστων Ζω—Νη, Βου—Γα, πρὸς τὸ τετραπλάσιον αὐτῆς.

Τὰ ἐν τῷ μεταξύ ἑκάστου τῶν διατονικῶν φθόγγων κομβία εἰσὶ τοποθετημένα εἰς τρόπον ὡστε νὰ σχηματίζω-

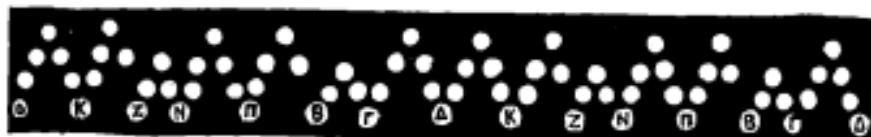
τὴν ὄλιγιτερι μόνον ἀπεικοῦνται στοιχειώδεις γνώστεις τῆς σημειογραφίας τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς κατ' ἀντίστοιχαν πρὸς τοὺς φθόγγους τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

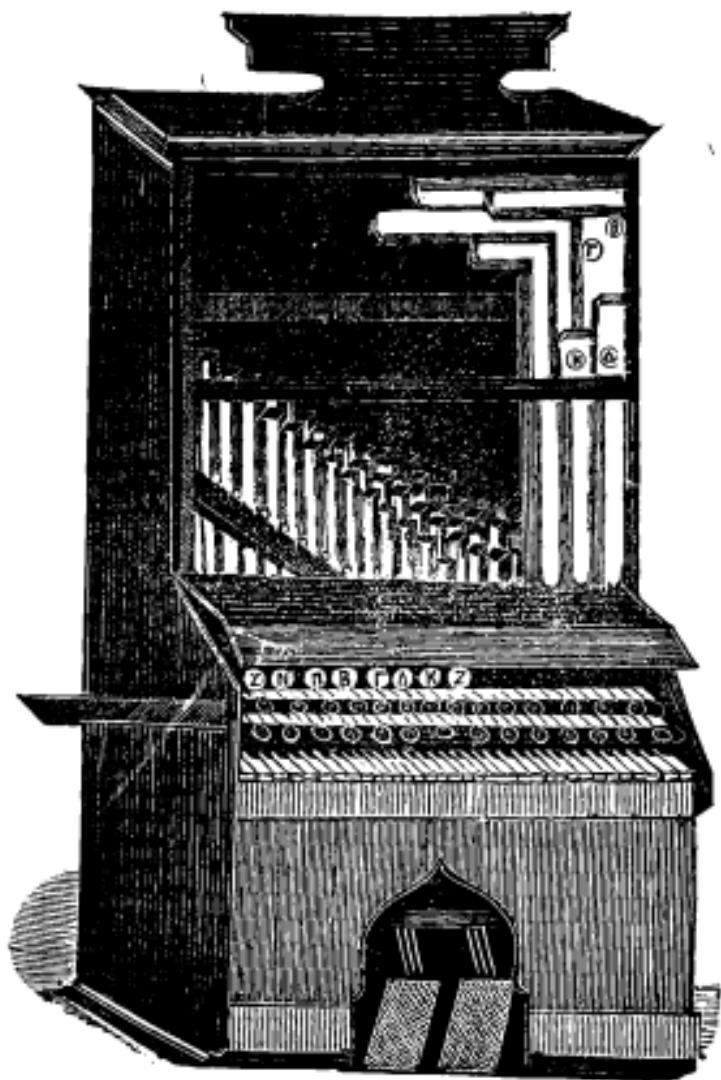
ειν ἐπὶ τοῦ πλάτους τοῦ κανόνος τρίγωνα τῶν ὅποιων βέσσαις εἰσὶν κύται αἱ ἀποστάσεις μεταξὺ τῶν διατονικῶν τόνων. Οὕτως ὁ παιζόν χρεῖται πρὸς αὐτοῦ προχείρους ἀπαντάς τοὺς διατονικοὺς φθόγγους; ἐν τῇ πρὸς τὰ ἔξω ἕκακ τοῦ κανόνος· λίγαν δὲ εὐχερῶς εὑρίσκει τὰς ὑφέσεις καὶ διέσεις τὰς μεταξὺ τῶν διατονικῶν φθόγγων.

Κυρίως ἡ θέσις τοῦ κανόνος δρᾶται ὑπὸ τῶν σημειουμένων ἐφ' ἐκάστου τῶν κομβίων φθόγγων, ἀλλὰ δύναται νὴ μετατεθῆναι κατὰ βούλησιν πρὸς τὰ δεξιά καὶ πρὸς τὰ ἀριστερά πρὸς ἐκτέλεσιν οἰκεῖηποτε παραχορδῆς, ἢ τῆς κατ' ἀρέσκειαν μεταβολῆς τῆς τονικῆς βέσσαιως· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ ἀναλογία τῶν τονιζίων διαστημάτων μένουσιν ἀθυκτοῖς.

Ἐκτὸς τῶν 73 κλειδῶν ὑπάρχουσιν 8 ἔτερα κομβία ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι τοίχου τοῦ ὄργανου, τὰ ὅποια ἀνταποκρίνονται πρὸς 8 ἔτέρους κύλιοὺς τῶν 8 βρείων φθόγγων τῆς κλίμακος, ἐν οἷς καὶ ὁ Ζω ἐναρμόνιος· χρησιμεύουσι δὲ ὡς βρεῖς καὶ διακριτικοὶ συσκευασταί.

Ἡ παρατεθειμένη εἰκὼν δίδωσι γενικὴν ἰδέαν τοῦ Ψαλτηρίου καὶ τοῦ Κανόνος ἀνεξαρτήτως τῶν ἀτελειῶν ἃς ἦν λίκην φυσικὸν νὰ ἔχῃ τὸ πρῶτον νῦν κατασκευασθὲν τούτο ὄργανον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

§ 1. Ή έκκλησιαστική Μουσική ἐστιν ἡ τέχνη τοῦ φάλλειν τὰ ἔκκλησιαστικά ὄρματα κατά τοὺς διὰ τῆς παραδόσεως περισωθέντας κανόνας.

§ 2. Φθόγγος; χρόνος, καὶ ἔχφρασις, εἰτί τὰ τρία στοιχεῖα τῆς Μουσικῆς· ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δύο πρώτων ἀποτελεῖται τὸ μέλος· ἡ δὲ ἔχφρασις, τῆτις καλεῖται καὶ ποιότης, συνιστάται εἰς τὸν τρόπον τῆς ἀπαγγελίας.

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΠΕΡΙ ΦΘΟΓΓΟΥ, ΚΛΙΜΑΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟΝΩΝ.

§ 3. Φθόγγος ἐστὶν ἐκπομπὴ τῆς φωνῆς ἐπὶ μίκη τάσιν.

Ἡ ἀλληλουχία φθόγγων καθ' ὥρισμένα διαστήματα ἔξυνομένων καὶ περιεχομένων ἐντὸς μιᾶς Διαπατῶν καλεῖται Κλίμαξ.

§ 4. Ἡ Κλίμαξ διαιρεῖται εἰς τριάκοντα ἔξι τμήματα ἀκουστικῶν· ἵστη πρὸς ἄλληλα τὰ δυοῖς θεωρούμενα ὡς θλάχισται φωνητικαὶ μονάδες λαμβάνονται ὡς μέτρα τῆς ἐπὶ τὸ δέκατον ἢ ἐπὶ τὸ βαρύ μεταβολῆς τοῦ φθόγγου.

§ 5. Τὸ μεταξὺ δύο παρακειμένων φθόγγων διάστημα περιλαμβάνον ὥρισμένον ἀριθμὸν τμημάτων καλεῖται *Tόνος*.

Οἱ τρεῖς κυρίως Τόνοι εἰσὶν ὁ *Μελῶν* περιέχων ἕξ τμημάτων, ὁ *Ἐλάσσων* περιέχων πέντε, καὶ ὁ *Ἐλαχιστος* περιέχων τέσσαρα.

§ 6. Ἡ διατονικὴ Κλίμαξ ἀπαρτίζεται ἔξι ἑπτά Τόνων καὶ συμπληροῦται δι' ἐπαναλήψεως τῆς τοικῆς βάσεως ἐπὶ τὸ δέκατον. Οἱ Τόνοι οὗτοι βαίνουσι κατὰ τὸ ἀπέναντι διάγραμμα καὶ καλούνται ὡς ἀκολούθως.

Τὸ διάγραμμα τοῦτο ἔχον φωνητικὴν βάσιν τὸν φθόγγον Νη καλεῖται κλίμαξ διατονικὴ, καὶ θεωρεῖται ὡς τὸ πρώτον θεμέλιον τῆς μουσικῆς διδασκαλίας.

§ 7. Ἐπειδὴ ἡ Κλίμαξ δὲν ἔχει τοῖς ἑκτέλεσιν δῆλων τῶν μελῶν, ἐπαναλαμβάνονται οἱ αὐτοὶ Τόνοι φυλαττομένων τῶν αὐτῶν ἀναλογιῶν ἐπὶ τὸ δέκατον μὲν μέχρι τοῦ Δι, ἐπὶ τὸ βαρύ δὲ αὖθις μέχρι τοῦ Δι. Τοιουτορόπως ἡ δῆλη ἔκτασις τῶν μελῶν τῆς καθήματος ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐν τοῖς συνηθεστέροις μέλεσι περιλαμβάνεται ἐντὸς δύο ὀκταφωνιῶν.

§ 8. Οἱ Τόνοι τάττονται εἰς τρεῖς θέσεις, εἰς τὴν *Τπάτηην* περιλαμβάνουσαν τοὺς τόνους Δι, Κε, εἰς τὴν *Μέσηην* ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ Ζω καὶ φθάνουσαν μέχρι τοῦ οὐφῆλοῦ Κε, καὶ εἰς τὴν *Νήτηην* ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ Ζω καὶ φθάνουσαν μέχρι τοῦ Δι.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

γ'	4	N _η	}	ελάχιστος
z'	5	Z _ω		ελάσσων
%	6	K _t		μείζων
%	6	Δ _t		μείζων
γ	4	B _ω)	}	ελάχιστος
λ	5	Π _α)		ελάσσων
π	6	N _η)		μείζων
ν	36			

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ.

§ 9. Χρόνος ἔστιν ἡ καταμέτρησις τοῦ διπλωμένου χρονικοῦ δικτυόματος ἐν τῇ ἐκπομπῇ τῶν φθόγγων· τελεῖται δὲ δι' ἴσοχρόνων χρούσειων τῆς χειρὸς συνήθως, διπλωμένων εἰς θέσιν καὶ ἀρσιν καὶ λαμβανομένων ὡς γρονικῶν μονάδων.

§ 10. Ἡ ἀπόλυτος διάρκεια τῆς χρονικῆς μονάδος ἡ προσδιορίζουσα τὴν ταχείαν ἢ βραχείαν κίνησιν καλεῖται ἀγωγή· ἀγωγαὶ δὲ εἰσὶ πέντε·

α') Ἡ βραχεῖα περιέχουσα 56—80 χρούσεις ἐντὸς ἓντες πρώτου λεπτοῦ.

β') Ἡ μέση περιέχουσα 80—100 χρούσεις.

γ') Ἡ μετρία περιέχουσα 100—168 χρούσεις.

δ') Ἡ ταχεῖα περιέχουσα 168—208 χρούσεις καὶ

ε') Τὸ χῦμα περιέχον 208 μέγρι τοῦ διπλασίου τῆς ταχείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΕΡΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ.

§ 11. Ἡ ἐκφρασις ἡ ἡ ποιότης ἔστιν δὲ τρόπος τῆς ἀπαγγελίας δοτις περικοσμεῖ καὶ καλλύνει τὸ μέλος τὸ ἀποίον ἀνευ αὐτοῦ ἥθελεν εἶναι στυγνὸν καὶ οἰονεῖ ἄκυρχον.

Ἐν γένει μὲν ἡ ποιότης ἐξήρτηται ἀπὸ τῆς καλλισθησίας τοῦ φάλλοντος, οὐχ ἡττον δυως ὑπόκειται καὶ εἰς κανόνας τινάς, οἵτινες συνίστανται δὲ μὲν εἰς τὴν Ιαγυροτέραν ἡ ἡπιωτέραν τάσιν τῆς φωνῆς, δὲ δὲ εἰς

τὴν ταχεῖαν ἐπαρήν παράκειμένον τινῶν φθόγγων μὴ στημειουμένων ἐν τῷ κειμένῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΠΕΡΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ.

§ 12. Ή στημειογραφία τῆς ἑκκλησιαστικῆς Μουτικῆς γίνεται διὰ χαρακτήρων, ὡν οἱ μὲν ὅηλωτικοὶ τοῦ φθόγγου καλοῦνται χαρακτῆρες ἢ σημεῖα ποιεῖτος, οἱ δὲ ὅηλωτικοὶ τοῦ χρόνου καλοῦνται χρονικά σημεῖα ἢ ἔγγρονοι ὑποστάσεις, καὶ τέλος οἱ ὅηλωτικοὶ τῆς ἐκράσεως καλοῦνται σημεῖα ποιεῖτος ἢ ἀγρονοὶ ὑποστάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΗΣ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ.

§ 13. Τῶν μαστικῶν χαρακτήρων προηγούνται αἱ καλούμεναι μαρτυρίαι τῶν φθόγγων. Εἰσὶ δὲ αὗται τῆς μὲν Ὑπάτης δύο αἱ ἔξης $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$, τῆς Μέτης ἐπτά αἱ ἔξης $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$, καὶ τῆς Νήτης αἱ ἔξης $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$ $\overset{\text{Δ}}{\text{η}}$.

Αἱ μαρτυρίαι αὗται οὐδόλιως ἀπαγγέλλονται, ἀλλ' ἐν ἀργῇ μὲν τοῦ μέλους τιθέμεναι ὡς ἀρετηρίαι ἀρώνοις ὀρίζουσι τὸν φθόγγον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου χαρακτῆρος, ἐν τῷ μέσῳ δὲ καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ μέλους ὅηλωσι τὸν φθόγγον τοῦ ἀμέσως προηγουμένου χαρακτῆρος πρὸς ἀσφαλείαν τοῦ φάλλοντος.

§ 14. Οι χυρίως χαρακτήρες τῆς ποστήτητος εἰσὶ δέκα τὸν ἀριθμὸν καὶ δικιροῦνται εἰς πέντε ἀνιόντας, τέσσαρας κατιόντας, καὶ τὸ ἵστον ὅπερ ἐμφάνινει ισότητα.

Οἱ ἀνιόντες εἰσὶν οἱ ἔξης:

Τὸ δλίγον — ἡ πεταστὴ τὰ κεντήματα τὸ κάντημα • καὶ ἡ ὑψηλὴ /

Οἱ δὲ κατιόντες οἱ ἔξης:

Ἡ ἀπόστροφος → ἡ ὑπορροὴ • τὸ ἐλαφρὸν καὶ ἡ γαμηλὴ ↘

§ 15. Ἡ ἀξία τῶν χαρακτήρων τούτων δὲν εἶναι ἀπόλυτος, ἀλλὰ σχέτικὴ πρὸς τὸν προηγούμενον φθόγγον ἢ πρὸς τὴν προηγούμενην μαρτυρίαν.

§ 16. Τὸ ἵστον — οὐδὲ ἀνάβασιν, οὐδὲ κατάβασιν σημαίνει, ἀλλ' ισότητα, ἔξαγγέλλει δὲν ἀρχῇ μὲν τὸν φθόγγον τῆς πρὸ αὐτοῦ μαρτυρίας, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τὸν προηγούμενον φθόγγον.

§ 17. Ἐκ τῶν ἀνιόντων χαρακτήρων τὸ δλίγον, ἡ πεταστὴ καὶ τὰ κεντήματα σημαίνουσιν ἀνάβασιν ἐνὸς τόνου, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀπὸ τῆς μαρτυρίας, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ μέλους ἀπὸ τοῦ προηγούμενου.

Τὸ κέντημα σημαίνει ὑπερβατὴν ἀνάβασιν δύο τόνων.

Ἡ ὑψηλὴ σημαίνει ὑπερβατὴν ἀνάβασιν τεσσάρων τόνων.

§ 18. Ἐκ τῶν κατιόντων χαρακτήρων, ἡ ἀπόστροφος σημαίνει κατάβασιν ἐνὸς τόνου· ἡ ὑπορροὴ σημαίνει συνεγγῆ κατάβασιν δύο τόνων· τὸ ἐλαφρὸν σημαίνει ὑπερβατὴν κατάβασιν δύο τόνων καὶ ἡ γαμηλὴ ἐπίσης ὑπερβατὴν κατάβασιν τεσσάρων τόνων.

(Οριζὲν τέλος γυμνάσματα πρωτοβάθμια).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.
ΠΕΡΙ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ.

§ 19. Οι χαρακτήρες συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις αὐξάνουσιν τὴν μεταβάλλουσι τὴν ποσότητα αὐτῶν οἷσιν :

—	—	—	—	—	—	—	—
0	0	0	α	α	α	2	2
$\delta\alpha$	γ	δ	$\delta\alpha$	ϵ	$\epsilon\alpha$	ς	$\varsigma\alpha$
ζ	η	θ	ι	ι ₂	ι ₅	ιγ	ι ₆
ιε	0	0	6	γ	ο	ε	ζ
η	θ	ι	ι ₂	ι ₅	ιγ	ι ₆	ιε
0	2	2	6	2	α	α	2
γ	3	3	6	4	0	4	2
η	6	6	12	16	12	16	4

Τὸ κέντημα συντιθέμενον μετὰ τοῦ ὀλίγου οὗτο^ν
 φανερώνει τὸν δεύτερον ὑπερβοτῶς ἀνιόντα
 φιλόγγον· εἰ δὲ οὕτω ^{τὸν} τρίτον. Τὸ ὀλίγον καὶ ἡ
 πεταστὴ συντιθέμενά μετὰ τῶν ἄλλων χαρακτήρων πλήν
 τῶν κεντημάτων, ἀποδάλλουσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν, π. γ.

ὅταν ἡ ὑφηλή τεθῇ ἐπὶ τοῦ ὀλίγου οὗτο^ν ^{τὸν} ἡ
 ποστήης τοῦ ὀλίγου χάνεται, λογίζεται δικαίως ἡ ποστήης
 αὐτῆς. Εἴ τοι δὲ τεθῇ πρὸς τὰ ἔμπρός ἡ ἐν τῷ μέσῳ, τότε
 συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ποστήης τοῦ ὀλίγου ^{τὸν} ^{τὸν}
 Τὸ ἵδιον συμβάίνει καὶ ἐν τῇ πεταστῇ μὲν μόνην τὴν δια-
 δρομὴν διατίθεται τὴν ποιότητά της.

("Ορχὲν τίλει γυμνάσματα διατερεύοντας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ.

§ 20. Ἐκαττος τῶν χαρακτήρων τῆς ποστήτης φέ-
 ρει ἐν ἐμπλῷ ἀπόλυτων γρονικήν ἀξίαν μιᾶς κρούσεως, ἡ
 δὲ ὑπερορθή, ἐπέγειρσα τόπον δύο φιλόγγων, ἔχει γρονικήν
 ἀξίαν δύο κρούσεων.

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν φιλόγγος τις ἔχει ἀξίαν
 περισσοτέρων ἢ ὀλιγωτέρων μιᾶς κρούσεως, τὸ τοιοῦτον
 σημειεύεται διά τῶν ἐπομένων χαρακτήρων. Λαζλή .
 Κλίσμα + Γοργόν + Λαργόν + Σιωπή καὶ δέ
 Σταυρὸς +

§ 21. Η ἀπλῆ τιθεμένη ὑπὸ φθόγγον τινὰ αὐξάνει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ κατὰ ἓνα γράμμον, δύο ἀπλῶ κατὰ δύο, τρεῖς κατὰ τρεῖς, καὶ σύτῳ καθεξῆς. Ὅπο τὴν ὑπορροήν τιθεμένη, αὐξάνει τὴν γρανικήν ἀξίαν τοῦ δευτέρου αὐτῆς φθόγγου, τίθεται δὲ ὑπὸ πάντας τοὺς χαρακτῆρας πλὴν τῶν κεντημάτων.

Τὸ κλάσμα ἐπίστης προστιθῆσι γράμμον ἕνα, τίθεται δὲ εἰς πάντας τοὺς χαρακτῆρας πλὴν τῆς ὑπορροῆς καὶ τῶν κεντημάτων.

§ 22. Τὸ γοργὸν συνενώνει δύο γαρακτῆρας ἐντὸς ἑνὸς γράμμου, τούτεστι διαιρεῖ τὴν γρανικήν μονάδα εἰς δύο ἵστα μέρη, τίθεται δὲ ἐπὶ τοῦ δευτέρου φθόγγου καὶ ἀρίστον εἰς τὸν προτυγουμένον τὴν θέσιν, δίδει εἰς τὸν δεύτερον τὴν ἄξσιν.

Ἀπλῆ τιθεμένη πρὸ τοῦ γοργοῦ οὗτως ἢ ἀρχιρεῖ ἀπὸ τοῦ δευτέρου φθόγγου τὸ ἥμισυ τῆς γρανικῆς ἀξίας αὐτοῦ καὶ προστιθησιν αὐτὸς εἰς τὸν πρῶτον, σύτῳ ὥστε εἰς μὲν τὸν πρῶτον διπλανώνται τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς γρανικῆς μονάδος, εἰς δὲ τὸν δεύτερον τὸ $\frac{1}{4}$.

Τιθεμένη μετὰ τὸ γοργὸν οὗτως ἢ ἐνεργεῖ ἀντιστρόφως, τούτεστι δίδει εἰς μὲν τὸν πρῶτον φθόγγον τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς γρανικῆς μονάδος, εἰς δὲ τὸν δεύτερον τὸ $\frac{3}{4}$.

§ 23. Τὸ διγόργον μετά τοῦ χριθμοῦ 3 οὗτως ~~τάξις~~ συνενώνει τρεῖς γαρακτῆρας ἐντὸς ἑνὸς γράμμου, τούτεστι διαιρεῖ τὴν γρανικήν μονάδα εἰς τρία ἵστα μέρη, ὥστε συμπίπτει ἡ ἄρσις εν τῷ μέσῳ τοῦ δευτέρου φθόγγου, τίθεται δὲ ἐπίστης ὡς καὶ τὸ γοργὸν ἐπὶ τοῦ δευτέρου φθόγγου.

Ἀπλῆ τιθεμένη πρὸ τοῦ διγόργου οὗτως ~~τάξις~~ δίδει εἰς μὲν τὸν πρῶτον φθόγγον τὸ ἥμισυ τοῦ γράμμου, εἰς

δὲ τοὺς μᾶλλους δύο ἀνὰ $\frac{1}{4}$ οὗτως ὥστε ὁ μὲν πρῶτος χαρακτῆρα λαμβάνεται εἰς τὴν θέσιν, ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος εἰς τὴν ἄρσην.

'Απλῆ μετὰ τὸ διήγοργον οὕτως $\overbrace{\text{α} \text{ν} \text{τ} \text{ι} \text{σ} \text{τ} \text{ρ} \text{ό} \text{ρ} \text{ω} \text{ς}}$ ταυτέστι δίδει εἰς μὲν τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον φθόγγον ἀνὰ $\frac{1}{4}$ τοῦ γρόνου, εἰς δὲ τὸν τρίτον τὸ ήμισυ τοῦ γρόνου, οὗτως ὥστε ὁ μὲν πρῶτος καὶ δεύτερος λαμβάνονται ἐν τῇ θέσει, ὁ δὲ τρίτος ἐν τῇ ἄρσει.

'Απλῆ τιθεμένη τοῦ διηγόργου οὕτως $\overbrace{\text{α} \text{ν} \text{τ} \text{ι} \text{σ} \text{τ} \text{ρ} \text{ό} \text{ρ} \text{ω} \text{ς}}$ δίδει εἰς μὲν τὸν πρῶτον χαρακτῆρα τὸ $\frac{1}{4}$ τοῦ γρόνου, εἰς δὲ τὸν δεύτερον τὰ $\frac{2}{4}$, καὶ εἰς τὸν τρίτον τὸ $\frac{1}{4}$, οὕτως ὥστε ἡ ἄρσης συμπίπτει εἰς τὸ μέσον τοῦ δευτέρου χαρακτῆρος.

§ 24. Τὸ τρίγοργον συνενώνει τέσσαρας χαρακτῆρες ἐντὸς ἑνὸς χρόνου, ταύτηστι διαιρεῖ τὴν γρονικὴν μονάδα εἰς τέσσαρα ἵτα μέρη, ὥστε οἱ δύο πρῶτοι χαρακτῆρες λαμβάνονται ἐν τῇ θέσει, καὶ οἱ δύο ἐπόμενοι ἐν τῇ ἄρσει.

Ργοῦ. Τὸν ἀρχήν γραφόμενον οὕτως $\overbrace{\text{α} \text{ν} \text{τ} \text{ι} \text{σ} \text{τ} \text{ρ} \text{ό} \text{ρ} \text{ω} \text{ς}}$ τοις ενώνει μὲν εἰς ἓνα γρόνον μετὰ τοῦ προηγουμένου τὸν φθόγγον ἐπὶ τοῦ ὅποιου τίθεται, αὐξάνει δὲ τὴν ἀξίαν τοῦ ἐπομένου φθόγγου κατὰ ἓνα γρόνον, καὶ ἀναλύεται οὕτως $\overbrace{\text{α} \text{ν} \text{τ} \text{ι} \text{σ} \text{τ} \text{ρ} \text{ό} \text{ρ} \text{ω} \text{ς}}$.

Μεταύτως καὶ τὸ διήργον γραφόμενον οὕτως $\overbrace{\text{α} \text{ν} \text{τ} \text{ι} \text{σ} \text{τ} \text{ρ} \text{ό} \text{ρ} \text{ω} \text{ς}}$ συνενώνει μὲν εἰς ἓνα γρόνον μετὰ τοῦ προηγουμένου τὸν φθόγγον ἐπὶ τοῦ ὅποιου τίθεται, αὐξάνει δὲ τὴν ἀξίαν τοῦ ἐπομένου κατὰ δύο γρόνους, καὶ ἀναλύεται οὕτως

— ίπισης δὲ καὶ τρίαρχον κατὰ τρεῖς ὡς

— καὶ ἀναλύεται οὕτω —

§ 26. Ἡ βαρεῖα μετὰ τῆς ἀπλῆς ἐμφαίνει σιωπὴν ἑνὸς γρόνου, μετὰ τῆς διπλῆς δύο καὶ οὕτω καθεξῆς. Οταν ἔχῃ ἀνώθεν γοργὸν οὕτως ἀρχιρεῖ ἀπὸ τοῦ προηγουμένου τὴν ἄρσιν καὶ δαπανᾷ αὐτὴν ἐν σιωπῇ.

§ 27. Ὁ σταυρὸς ἐμφαίνει παῦσιν μιᾶς ἀρτεως, ἢτοι ἡμίσεως γρόνου, διν ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ προηγουμένου φθόγγου.

(Ορε ἐν τάλαι γυμνίσατε τριτοβάθμια).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ.

§ 28. Ἡ ἐρμηνεία τῶν σημείων τῆς ποιότητος διὰ μόνης τῆς φωνητικῆς διδασκαλίας ἀκριβέστερον ἐπιτυγχάνεται. Τῶν χαρακτήρων τούτων οἱ μὲν σημαίνουσιν ἐπίτισιν ἢ ἡπιότητα τῆς φωνῆς, οἱ δὲ σημαίνουσιν ἐνέργειάν τινα τοῦ λάρυγγος, καθ' ἣν δὲ ψᾶλλων ἐφάπτεται ἐπιπολαίως καὶ μετὰ ταχύτητος τοῦ δευτέρου παρακείμενου φθόγγου.

Εἰσὶ δὲ ἐξ οἱ ἔξης:

Ἡ βαρεῖα τὸ ἀντικένωμα τὸ δυκλὸν τὸ ψηριστὸν τὸ ἔτερον ἢ σύνθεσμος καὶ τὸ ἐνδόφωνον

§ 29. Τούτων ἡ μὲν βαρεῖα σημαίνει δτι ὁ φθόγγος, δετις ἔπειται, προφέρεται μετά τίνος βάρους ἢτοι δυνάμεως

εἰς τρόπον ὥστε νὰ διακρίνηται. Η ἐνέργεια αὐτῆς ἀπὸ τοῦ προτιγγουμένου καὶ ἀπὸ τούσπουμένου φιόγγου.

§ 30. Τὸ ἀντικένωμα τιθέμενον ὑπὸ τὸ ὅλιγον ἀπαιτεῖ ζωηροτέραν ἀπαγγελίαν· στὰν δμας τεθῆ ἀπλῆ ὑπὸ τὸ ἀντικένωμα καὶ ἔπειται κατιών χαρακτὴρ οἵτως τότε ο φιόγγος οὗτος προφέρεται ἀγωρίστως ἀπὸ τοῦ προτιγγουμένου.

§ 31. Τὸ δημιλὸν ἀπαιτεῖ δμαλόν τινα κυματισμὸν τῆς φωνῆς πρὸς τὸν ἐπὶ τὸ ὅξενούτως ὥστε η φωνή νὰ ἀπητηται λίαν ταχέως τοῦ ἀμέσως ὁξέος φιόγγου οὗτως προσέγγιστι οὖτε κατὰ προσέγγιστιν οὗτως κατάπτωσιν.

§ 32. Η ἐνέργεια τοῦ φύγιστοῦ ἔκτείνεται ἐπὶ τριῶν η τεσσάρων χαρακτήρων· σημαίνει δὲ ἐνίσχυσιν τῆς φωνῆς ἐπὶ τοῦ γαρακτῆρος ἐφ' οὗ τίθεται, καὶ βαθμιαίαν κατάπτωσιν ἐπὶ τῶν ἐπομένων γαρακτήρων.

§ 33. Τὸ ἔτερον συνδέει χαρακτῆρας ἀνιόντας μετὰ κατιόντων καὶ ἀμφοτέρους μετ' ὕστων, καὶ ὅλοκλήρους γραμμάτων ἀνευ διακοπῆς πνεύματος π. χ.

 ὑπὸ δὲ τὸν χαρακτῆρα ὑπὸ τὸν ὄπισθιν ὑπάρχουσι πολλαὶ ἀπλᾶτες ἔτερον ὑπογράρεται ὑπὸ τὰς ἀπλᾶς ἵνα χρατῇ ἀγωρίστως ἐν αὐτῷ τοὺς διπλωμάτους χρόνους τοῦ φιόγγου π. γ.

 προφέρεται δὲ τὸ ἔτερον μετὰ κυματισμοῦ τῆς φωνῆς μαλακοῦ καὶ διθενεστέρου τοῦ δμαλοῦ.

§ 34. Τὸ ἐνδόφωνον δπερ ἔστι σπανιώτατὸν σῆμαί·
ναι ἔργινον ἀπαγγελίαν τοῦ χορακτῆρος, ὃν τίθεται.

("Ορά ἐν τέλαι γυμνάσματα τεταρτοβίθμια").

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΠΕΡΙ ΥΦΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΣΕΩΝ

§ 35. Γέφεσις καλεῖται ἡ κατὰ διάστημα μικρότερον τοῦ τονικίου μεταβολὴ ἐπὶ τὸ βαρύ. Δίεσις δὲ τὸ ἀνάπαλιν ἡ κατὰ διάστημα μικρότερον τοῦ τονικίου μεταβολὴ ἐπὶ τὸ θῆρα.

§ 36. Τὰ μέχρι τοῦδε ἐν γρήσει σημεῖα τῶν ὄρεσεων καὶ διέσεων εἰσὶ τὰ ἔξι:

Γέφεσις ἡμιτονίου. . . . ρ	Δίεσις ἡμιτονίου . . . σ
» τριτημορίου. . . ω	» τριτημορίου . . . ς
» τεταρτημορίου. . ω	» τεταρτημορίου. . σ

§ 37. Η εἰς ἔκτημόρια διαιρεσίς τοῦ μείζονος τόνου κατέστησε μὲν ἄχρηστα τὰ σημεῖα ταῦτα, κατέδειξε δὲ τὴν ἀνάγκην εἰσπαγγῆς νέων, συμβάνων πρὸς τὴν εἰς ἔκτημόρια διαιρεσίν τοῦ τόνου, καταλλήλων δὲ εἰς τὴν ἔρχομενήν τοῦ Ψαλτηρίου· τὰ σημεῖα ταῦτα εἰσὶ τὰ ἔξι:

Γέφεσις ἑνὸς ἔκτημορίου. ρ	Δίεσις ἑνὸς ἔκτημορίου. σ
» δύο ἔκτημορίων. ρ	» δύο ἔκτημορίων. σ
» τριῶν ἔκτημορ. ω	» τριῶν ἔκτημορ. σω
» τεσσάρων ἔκτημ. ωω	» τεσσάρων ἔκτημ. σωω
» πέντε ἔκτημορ. ωω	» πέντε ἔκτημορ. σωω

Αἱ ὄρεσεις καὶ διέσεις παροδικαὶ οὖσαι ἐν τῷ μέλει,

ἐνεργοῦσι μόνον ἐπὶ τοῦ φθόγγου ἐφ' οὗ τίθενται, λήγει
δὲ ἡ ἐνέργεια αὐτῶν παρελθόντος τοῦ φθόγγου ἔκεινον.

§ 37. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω παρεδικῶν ὑρέσεων καὶ
διέτεων, ὑπάρχουσι καὶ δύο ἔτερα σημεῖα, ὡν̄ ἡ ἐνέργεια
διατηρεῖται μέχρι λύσεως· τούτων τὸ μὲν τίθεται ἐπὶ τοῦ
Κε φ καὶ ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ Ζω ώς ὅρεσις, τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ
Γα φ καὶ ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ Βου ώς δίεστι-

("Ορα ἐν τέλει γυμνίσματα περιπτοβιθμα").

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

ΠΕΡΙ ΕΙΔΩΝ, ΓΕΝΩΝ, ΗΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΥΤΟΙΣ

§ 38. Ἀπαντά τὰ μέλη τῆς ιερᾶς; ἡμῶν ὑμνογρα-
φίας ἀνάγονται εἰς δύο εἰδῶν τὸ Στεγηραρικόν καὶ τὸ
Εἴριμολογικόν.

§ 39. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψίν μὲν τῶν τονικίων διεστη-
μάτων ὑπάγεται τὸ μέλος εἰς τρίχ γένη τὸ θεατονικόν,
τὸ χρωματικόν καὶ τὸ ἐναρμαδόνεον.

§ 40. Ὅπο τὴν ἐποψίν δὲ τῆς τονικῆς βάσεως, τῶν
διεσποζόντων φθόγγων, καὶ τῶν καταλήξεων, ὑπάγεται εἰς
όκτὼ κυρίους; ἥχους, οὓς τοι δέ είσιν ὁ Πρώτος, ὁ Δεύτερος,
ὁ Τρίτος, ὁ Τέταρτος, ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου, ὁ Πλ. τοῦ
Δευτέρου, ὁ Πλ. τοῦ Τρίτου ἢ Βαρύς, καὶ ὁ Πλ. τοῦ
Τετάρτου.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ ΙΑ'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΤΟ ΕΙΔΩΝ ΤΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

§ 41. Απότα ή ιερά ήμων ὄμνογραφία διαιρεῖται εἰς πεζήν ή ἀρρυθμον, καὶ εἰς ἔρρυθμον¹. Καὶ ί μὲν πεζή ὄμνογραφία περιλαμβάνουσα τὸν Ψαλτῆρα, τὰ Στιγματά καὶ Ἀπόστιχα τῆς Ὁκτωήχου, τὰ Ἰδιόμελα καὶ τὰ Αὐτόμελα, καὶ τὰ Δοξαστικά, Δοξολογίας, Χερουβικά, Κονωνικά καὶ τὰ τοιαῦτα ἀργά μέλη, ἀνάγεται εἰς τὸ Στιγματικὸν εἶδος, τὸ διποτον ὑποδιαιρεῖται εἰς Στιγματικὸν σύντομον, εἰς Στιγματικὸν ἀργὸν, καὶ εἰς Παπαδικόν. Ή δὲ ἔρρυθμος περιλαμβάνουσα τοὺς Εἰσισόes, τὰς Καταβατίας, τοὺς Κανόνας, τοὺς Μακαρισμούς, τὰ Προσόμοια, τὰ Κοντάκια, Ἐξαποστειλάρια καὶ πάντα τὰ σύντομα μιλη, ἀνάγεται εἰς τὸ Εἰρμολογικόν, ὑποδιαιρούμενον ἐπίση; εἰς σύντομον καὶ ἀργὸν καὶ καλοφωνικόν.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ ΙΒ'.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΟΥΣ

§ 42. Γένος ἐν τῇ μουσικῇ καλεῖται ποιά τις διάταξις τετραχόρδου.

1. Όρυθμος ἐν τοῖς εἰρμαλογικοῖς μίλεσιν ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν τίνων α'] ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μουσικῶν περιόδων τῶν περιεχομένων ἐν ἐκάστῳ τῶν Τροπαρίων τῶν ὑπαγομένων ὅποι ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν εἰρμόν, ἢν καὶ τὸ αὐτό Προσόμοιον, Μακαρισμὸν κτλ. β']) ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν τῶν περιεχομένων ἐν ἐκάστῃ μουσικῇ περιόδῳ καὶ γ'] ἐκ τῆς θέσεως τῶν συλλαβῶν τίνων ἐν ἐκάστῃ μουσικῇ περιόδῳ.

§ 43. Ακριβές τετράχορδον σύγκειται ἐκ τεσσάρων κατὰ σειρὰν φθόγγων, ἢτοι ἐκ τριών τονιάσιων διεστημέ- των περιεχόντων ἐν συνάλω διεκαπέντε τμῆματα. Τοτική

§ 44. Ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο ἄκρα τοῦ τετραγόρδου μί-
νουσιν ἀμεταχίνητα, ἔπειται δτὶ τὸ γένος δρίζεται ἐκ τῆς
φύσεως τῶν δύο μέσων φθῆγγων τοῦ τετραγόρδου.

§ 45. Τὸ γένος εἶναι διατονικὸν δταν τὸ τετράχορδον σύγκηται ἐκ τῶνων μεῖζονος, Ἐλάττουνος καὶ Ἐλαγίστου. Τὸ τετράχορδον τοῦτο μετεβάλλεται κατὰ τὰς θεσεις, ἃς κατέχουσιν ἐν αὐτῷ οἱ τρεῖς αὗται τόνοι. Οὕτω, τὸ τετράχορδον σύγκειται ἐκ μεῖζονος, Ἐλάττουνος καὶ Ἐλαγίστου.

Τὸ τετράχορδον οὐκέτι εἶ λαΐσσονες,
έλαχιστουχαὶ μεῖζονος.

Τὸ τετράχορδον $\frac{2}{3}$ ————— $\frac{6}{5}$ οἱ πλαγίστου,
πλεῖστος καὶ ἐλάσσονος.

§ 46. Τὸ τετράχορδον εἶναι χρωματικὸν ὅπερν ἔκτι-
τερος τῶν μέσων φθέγγων προτεγγιῆη πρὸς τὸν παρακε-
μένον αὐτῷ ἄκρον· οὕτω τὸ τετράχορδον πίεται.

Φ σύγχειται ἐξ ἑνὸς θλάσσονος μεθ' ὄρεσιν,
toutéostin ék trioun tμηmatioun, ék énōs meikōnos met' ihlaz-
chistou, toutéostin ék ðéka tμηmatow, kai ék miās ðié-
seis, toutéostin ék ðiòs tμηmatow.

§ 47. Τὸ ἐνεργόντον τετράχορδον σύγκειται ἐκ δύο μειζόνων τόνων καὶ ἑνὸς ἡμίτονού· τοιαῦτα εἰσὶ τὰ τετράχορδά·

καὶ

§ 48. Ἐκάστη τῶν κλιμάκων τῷ τριῶν γενῶν ἀποτελεῖται ἐκ δύο τετραχόρδων ὅμοίων θιεζευγμένων δι' ἑνὸς μεῖζονος τόνου· σῦτω λ. γ. ἡ διατονικὴ κλίμαξ:

ἀποτελεῖται ἐκ τῶν τετραχόρδων :

καὶ γωριζομένων διὰ ἀλλήλων διὰ τοῦ μεῖζονος τόνου Γα—Δι.

‘Ωσπεῖτις ἡ χρωματικὴ κλίμαξ:

ἀποτελεῖται ἐκ τῶν τετραχόρδων :

καὶ γωριζομένων διὰ τοῦ μεῖζονος τόνου Γα—Δι.

‘Επίσης ἡ ἐναρμόνιος κλίμαξ:

ἀποτελεῖται ἐκ τῶν τετραχόρδων :

καὶ γωριζομένων διὰ τοῦ μεῖζονος τόνου Ήσου—Γα.

§ 49. Η ἀλληλουγία φθόγγων περιλαμβάνεισα δύο ὅμοια τετράχορδα διεζευγμένα κατὰ τόνον μεῖζονα καλεῖται σύστημα Διατασῶν¹.

1. Σύστημα καλεῖται παρὰ τοῖς μαστικοῖς απρὶς διδοτέναις τόνοις τῆς κλίμακος ἐπικυλλαχθεινομένων ἵπι τὸ δύο καὶ ἕπι τὸ δικοῦ, καὶ διατηροῦσας τὰς μάτιας τονειάς διαστάταις. Οὕτω λ. χ. τὸ πεντάχορδον σύστημα τὸ καὶ τριχός καλούμενον σύγκειται ἐκ πέντε φθόγγων Πα Βου Γα Δι Κε. Ἐν περιπτώσει καθ' ἧν τὸ μέλος ὑπερβαίνει τὴν ἄκ-

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, έάν τὸ μέλος ὑπερβαίνῃ τὰ δριά τῆς κλίμακος εἴτε ἐπὶ τὸ δέξιον, εἴτε ἐπὶ τὸ βαρύν, οἱ προστιθέμενοι φθόγγοι ἀντιφωνοῦσιν ἀκριβῶς; πρὸς τοὺς ἐν τῇ κλίμακι ἐπὶ τὸ βαρύν ἢ ἐπὶ τὸ δέξιον ἀντιστοιχοῦσιν τας αὐτῆς φθόγγους, τουτέστιν ἐν τῇ ἀναβάσει καὶ ἐν τῇ καταβάσει ἐπικνελαμβάνονται τὰ ἐν τῇ κλίμακι τοιχικὰ διαστήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ'

ΠΕΡΙ ΕΛΞΕΩΣ

§ 50. Ἐν παντὶ μέλει οἱ φθόγγοι διεκρίζονται εἰς δεσποζόντας καὶ ὑπερβατίμους, καὶ οἱ μὲν δεσποζόντες εἰσὶ σταθεροὶ καὶ ἀμετακίνητοι, οἱ δὲ ὑπερβάσιμοι ὑρίστανται μετεβολὴν καλουμένην Ἐλξῖν.

§ 51. Ἡ Ἐλξίς ἐν τῇ Ἱερῷ ἡμῶν Μουσικῇ ἔστι νόμος ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἐπιναλλόμενος. Καίτοι δὲ μηδεμῶς ἀνχραφόμενος τέως ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, δύναται δῆμος νὰ ὑποδηληθῇ εἰς κανόνας, οὓς ἡ παράδοσις διέσωσε. Συνίσταται δὲ ἡ Ἐλξίς εἰς τὴν κατὰ

τοις τοῦ πενταχόρδου τούτου ἐπὶ τὸ δέξιον μὲν, ὁ φθόγγος Κε λαμβανόμενος ὡς Πα γίνεται ὁ βαρύτερος φθόγγος νέου πενταγύρδου δύοισιν ἐπὶ τὸ βαρύν δὲ, ὁ φθόγγος Πα λαμβανόμενος ὡς Κε γίνεται ὁ δύστερος φθόγγος νέου ἐπίσης πενταχόρδου. Εἰς τὰ μέρη εἰς ἡ ἐφαρμόζεται ἡ θεωρία τοῦ τρογοῦ, τὸ τοιεῦτον κατορθώσται ἐπὶ τοῦ Ψαλτηρίου διὰ τῆς μετακινήσεως τοῦ κανόνος ἐν ἀναβάσει μὲν, μετατιθεμένου τοῦ φθόγγου Πα τοῦ Κανόνος ἐπὶ τῆς κλειδὸς Κε τοῦ Ψαλτηρίου, ἐν καταβάσει δὲ, μετατιθεμένου τοῦ φθόγγου Κε τοῦ Κανόνος ἐπὶ τῆς κλειδὸς Πα τοῦ Ψαλτηρίου.

ἐν ἥπλείσιν τιμήματα ἐπὶ τὸ δέδυ μετεβολὴν φθόγγων τινῶν ἐλκομένων ὅπὸ τῶν παρχειμένων αὐτοῖς δέδυτέρων.

§ 52. Ἡ ἑλξις σπανιότερον ἔκτελουμένη ἐν τῷ Στιχηραϊκῷ μέλαι, ἐστὶ προσὸν ἴδιαίτερον καὶ στοιχεῖον ἀπαρκίτητον τοῦ Εἰρμολογικοῦ μέλους.

Οἱ δὲ δροὶ καὶ κανόνες, ὡρ' οὖς ἔκτελεται, ἔκτεθήσονται ἐν ἐκάστῳ τῶν ἥχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

ΠΕΡΙ ΗΧΩΝ

§ 53. Πλγός ἐστι πορεία μέλους ὀμιστρένα ἔχοντος, βάσιν, διεστήματα, δεσπόζοντας φθόγγους καὶ καταλήξεις. Σύντομος γραμμή, ἥτοι μοντικὴ περίσσος, γρακτηρίζουσα τὸν ἥγον καλεῖται ἀπόγεμος.

§ 54. Σημεῖον δηλωτικὸν τῶν ἥγων εἰσὶν αἱ μαρτυρίαι τιθέμεναι ἐν ἀρχῇ τοῦ μέλους, καὶ αἱ φθοραὶ τιθέμεναι ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ, ὅπακις μετεβάλλει ἥγον¹.

ΤΗΧΟΣ Α'

§ 55. Ο Α' ἥγος ἀνήρχων εἰς τὸ διατονικὸν γένος ἔχει βάσιν τὸν Πι. Κατ' ἄλλαγήν τοῦ συστήματος δηλ. κατὰ τὸν Τροχὸν εἰς πολλὴ μέλη ὁ ἥγος οὗτος ἔχει βάσιν τὸν Κε, λαμβανόμενον ὡς Πι.

§ 56. Ἡ κλίμαξ τοῦ ἥγου τούτου περιέχει τὰ ἔξης τοιναῖς διεστήματα Πι—Βου=5, Βου—Γα=4, Γα—

1. Ὁρα περὶ φθορῶν ἔκτενέστερον § 118.

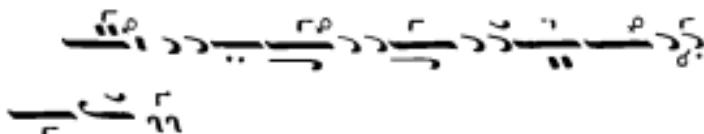
$\Delta i = 6$, $\Delta e - K e = 6$; $K e - Z \omega = 5$, $Z \omega - N \eta = 4$, $N \eta - P \alpha = 6$.

§ 57. Άρχιτεκτονική μακρυτυρία των γῆγου τούτου, ἐὰν μὲν ἀρχηται ἀπὸ τοῦ Πχ ἔστιν αὕτη $\frac{6}{9}$ Πα, ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ Κε αὕτη $\frac{6}{9}$ Κε.

§ 58. Δεσποζόντες φθόγγοι ἐν μὲν τῷ Στυγηραρικῷ εἰσὶν ὁ Πα καὶ ὁ Γα, ἥδη Κε καὶ ὁ Νη· ἐν δὲ τῷ Εἰρμολογικῷ ὁ Πχ καὶ ὁ Δι· καὶ ἐν τῷ Παπαδικῷ Πχ Γα Δι καὶ Κε.

§ 59. Εἰς τὸ Εἰρμολογικὸν μέλος ὁ φθόγγος Βου ἐν ἀναβάσει ἐλκόμενος ὑπὸ τοῦ Γα λαμβάνει δίεσιν ἐνὸς ταχήματος· ὁ δὲ Γα ἐλκόμενος ἐπίστης ὑπὸ τοῦ Δι λαμβάνει δίεσιν τεσσάρων ταχημάτων, ἐν καταβάσει δὲ οἱ φθόγγοι οὗτοι ἐπανέρχονται εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν θέσιν. Οφθόγγος Ζω ἐὰν τὸ μέλος δὲν ὑπερβαίνῃ τὸν φθόγγον τοῦτον, λαμβάνει ὑφεσιν τριῶν ταχημάτων· ἐὰν δὲ τὸ μέλος φθίνῃ μέγρι τοῦ Νη, ἐν μὲν τῇ ἀναβάσει λαμβάνεται φυσικῶς, ἐν δὲ τῇ καταβάσει λαμβάνει ὑφεσιν τριῶν ταχημάτων (κείσθω ὡς παράδειγμα τῶν ἐλξιῶν τούτων: Σοῦ η τροπαιούχος μεξιά κτλ.).

§ 60. Εἰς τὸ Στυγηραρικὸν (ἰδίως Παπαδικὸν) ἔταν τὸ μέλος ἐπιμένη ἐπὶ τοῦ Γα καὶ δὲν ὑπερβαίνῃ τὸν Δι, τότε ὁ Δι λαμβάνει ὑφεσιν δύο ταχημάτων, καὶ τότε ὁ γῆγος αὗτος καλεῖται πρώτος διέρωνος οἶλον ἔστι τὸ ἔξτης μέλος:

§ 61. Η ἔκτασις τοῦ ἥγου τούτου ἐν τῷ συντόμῳ στιχηραρικῷ μέλει δὲν ὑπερβαίνει τὸν Κε ἐν ἀναβάσει, οὔτε τὸν Ζω ἐν καταβάσει. Ὅταν ἡμῶς ὑπερβῇ τὰ δρια ταῦτα εἶτε ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἶτε ἐπὶ τὸ ὄξον, τότε σημειοῦται διὰ τῶν καταλλήλων φθορῶν. Τοῦ δὲ ἀργοῦ Στιγγραφικοῦ μέλους ἡ ἔκτασις είναι δύο ἡμοίων πενταγέρδων λαμβανομένης βίσεις τοῦ Κε ως Ηα. Ἐν δὲ τῷ ἀργῷ Εἰρμολογικῷ μέλει, ἐπὶ τὸ ὄξον μὲν φθάνει μέχρι τῆς δικταφωνίας τῆς βάσεως αὐτοῦ, ἐπὶ τὸ βαρὺ δὲ μέχρι τῆς τετάρτης.

§ 62. Καταλήξεις εἰς μὲν τὸ Στιγγραφικὸν μέλος γίνονται ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Ηα Γα καὶ Δι, ἐν τῷ Ιηπαδίκῳ καὶ εἰς τὸν Κε, ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικαὶ εἰς τὴν βάσιν.

Εἰς δὲ τὸ Εἰρμολογικὸν ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικαὶ εἰς τὸν Ηα. Εἰς δὲ τὸ Ιηπαδίκον ἐντελεῖς μὲν εἰς τὸν Ηα Δι καὶ Κε, τελικαὶ δὲ εἰς τὴν βάσιν του.

(Ἔτοι ἐν τέλοι τὰ ἀπογράμματα αὐτοῦ).

§ 63. Φθοραὶ τοῦ ἥγου τούτου εἰσὶν αἱ ἑρεζῆς δύο 96. 'Ο φθόγγος ἐφ' οὐ γίνεται τεθῆ τὸ πρῶτον τῶν σημείων τούτων γίνεται Ηα, καὶ λαμβάνεται ως βάσις διατονικοῦ πενταγέρδου, ἢ δὲ φθόγγος ἐφ' οὐ τίθεται τὸ δεύτερον γίνεται Κε καὶ λαμβάνεται ως ἄκρον πενταγέρδου.

Τίτλος Β'.

§ 64. 'Ο Β' ἥγος ἀνήκειν εἰς τὸ γραμματικὸν γένος βάσιν ἔχει τὸν Δι διὰ τὸ Στιγγραφικὸν καὶ Παπαδικόν.

ένιοτε δὲ λαμβάνει τὸν Βου καὶ σπανιώτερα τὸν Νη,
κατὰ μεταθέσιν τῆς τονικῆς βάσεως.

§ 65. Ἡ κλίμαξ τοῦ ἕχου τούτου περιέχει τὰ ἑξῆς
τονιαῖς διαστήματα, Νη—Πα=4, Πα—Βου=7, Βου—
Γα=4, Γα—Δι=6, Δι—Κε=4, Κε—Ζω=7, Ζω—
Νη=4.

§ 66. Ἀρκτικὴ μαρτυρία αὐτοῦ ἐστιν ἡ ἑξῆς ~~εἴκοσι~~

§ 67. Δεσπόζοντας φιόγγους ἔχει τοὺς ἑξῆς Βου,
Δι, καὶ σπανίως τὸν κάτω Νη, ὡς καὶ τὸν ὄφηλὸν Ζω.
Εἰς δὲ τὸ Εἰρμολογικὸν ἔχει τοὺς Πα καὶ Δι¹.

§ 68. Ὁ Γα ἐν ἀναθάσσει ὑπόκειται εἰς ἐλξιν ἐπὶ
τὸ δέκατον δύο τμημάτων, πλησιαζῶν πρὸς τὸν Δι, ἐν κατα-
βάσει δὲ πλησιαζῶν πρὸς τὸν Βου. ἐπινέρχεται εἰς τὴν
φυσικὴν του θέσιν.

§ 69. Ἡ ἐκτασίς τοῦ ἕχου τούτου ἐστιν ἀπὸ τοῦ Νη
μέχρι τοῦ ὄφηλου Νη, ἐνίστε δὲ φθάνει μέχρι τοῦ ἐπάνω
Βου.

§ 70. Καταλήξεις ἀτελεῖς μὲν ποιεῖ εἰς τὸν Βου,
Δι, καὶ σπανίως εἰς τὸν κάτω Νη, ὡς καὶ εἰς τὸν ὄφηλὸν
Ζω. Εἰς δὲ τὸ εἰρμολογικὸν ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Πα,
Δι, ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικάς εἰς τὸν Πα¹.

(ἴδε ἐν ταῖς τὰ ἀπηγγίκατα αὐτοῦ).

§ 71. Τὰ φιόρικὰ σημεῖα τοῦ ἕχου τούτου εἰσὶ τὰ
ἑξῆς δύο — θυραί.

'Ο φιόγγος ἐφ' οὗ ἥθελε τεθῆ τὸ πρώτον τῶν ση-
μείων τούτων γίνεται Δι καὶ λαμβάνεται ὡς βάσις; γρα-
ματικοῦ τετραχέρδου. 'Ο δὲ φιόγγος ἐφ' οὗ τίθεται τὸ

1. Τὸ Εἰρμολογικὸν μέλος τοῦ Β' ἕχου εἶναι πλ. τοῦ Β', καὶ
τὸ ἀνάκαλον τὸ Εἰρμολογικὸν τοῦ πλ. Β' εἶναι Β'.

δεύτερον γίνεται Νη καὶ λαμβάνεται ώς ἄκρον τοῦ τετραγόρδου.

*Ηχος Γ'.

§ 72. 'Ο Γ' ήχος ἀνήκων εἰς τὸ ἐναρμόνιον γένος ἔχει βάσιν τὸν Γα¹.

§ 73. Ή κλίμαξ αὐτοῦ εἶναι ἡ ἑξῆς, ἡς τὰ τονιαῖα διαστήματα δριζονται ώς ἀκολούθως, Γα—Δι=6, Δι—Κε=6, Κε—Ζω=3, Ζω—Νη=6, Νη—Πα=6, Πα—Βου=6, Βου—Γα=3.

§ 74. Αρκτικὴ μαρτυρία ἔστιν ἡ ἑξῆς ~~παρατητική~~ ἡ γη

§ 75. Δεσπόζονται φθόγγοις ἔχει τοὺς Γα Κε εἰς τε τὸ Στιγμαρικὸν καὶ τὸ Εἰρμολογικόν.

§ 76. 'Ο φθόγγος Βου ἐν ἀναβάσει ὑπόκειται εἰς Ἑλξιν ἐνὸς τμήματος πλησιάζοντος πρὸς τὸν Γα, ἐν καταβάσει δὲ πλησιάζοντος πρὸς τὸν Πα λαμβάνει τὴν ἐν τῇ κλίμακι δρισθεῖσαν θέσιν.

§ 77. Ή ἔκτασις τοῦ ήχου τούτου ἔστιν ἀπὸ τοῦ κάτω Νη μέχρι τοῦ ὅξεως Πα· ἐνίστε δὲ καταβάντες μέγρι τοῦ Ζω (ἐναρμονίας).

§ 78. Καταλήξεις ποιεῖ ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Γα, Κε, ἐντελεῖς δὲ εἰς τοὺς Πα, Κε, καὶ τελικάς εἰς τὸν Γα.
(Ιδε ἐν τίλαι τὰ ἀπογράμματα).

§ 79. Ή ἐναρμόνιος φθορὰ αὐτοῦ ἡ ἑξῆς οὐ, ἡν ἔχει κοινὴν μετὰ τοῦ βαρέως ἐναρμονίου, καθιστᾶ τὸν φθόγγον ἥρ' αὖ τίθεται βάσιν ἐναρμονίου τετραγόρδου Ζω Νη Πα· Βου καὶ Γα Δι· Κε Ζω, ἐὰν οἱ ἐπόμενοι φθόγγοι

1. Σημειώσεις διεισ τὸ Παπιδικὸν μίλος γίνεται μερισμοίς τοῦ φθόγγου Νη ἐπὶ τοῦ Γα αὐτῷ ^{πέντε} καὶ τότε τὸ μίλος ὅθενες κατὰ τὴν κλίμακα τοῦ ^{πέντε} στοιχείου ^{τριῶν} 77

ώστιν ἀνιόντες, διὰν δὲ ὡσι κατιόντες, ὁ φθόγγος οὗτος λαμβάνεται ως ἀκρον ἐναρμονίου τετράχορδου Ζω Κε Δι Γα ἢ Βου' Πα Νη Ζω.

ΤΗΧΟΣ Δ'.

§ 80. Ο Δ' ἦχος μεταχειρίζεται κλίμακα διατονικὴν κατὰ τὸ διαπεσῶν σύστημα¹, βάσιν δὲ ἔχει εἰς μὲν τὸ Στιχηραρικὸν τὸν Πα, εἰς τὸ Ειρμολογικὸν τὸν Βου, καὶ εἰς τὸ Παπαδικὸν τὸν Δι.

§ 81. Αρκτικαὶ μαρτυρίαι αὐτοῦ εἰσιν αἱ ἔξῆς : ἡ τοῦ Στιχηραρικοῦ π^π ἢ τοῦ Ειρμολογικοῦ λ^λ καὶ ἡ τοῦ Παπαδικοῦ Δ^Δ.

§ 82. Δεσπόζονται φθόγγοις εἰς τὸ Στιχηραρικὸν ἔχει τοὺς Πα, Βου, Δι, εἰς τὸ Ειρμολογικὸν τοὺς Βου, Δι, καὶ εἰς τὸ Παπαδικὸν τοὺς Βου, Δι καὶ Ζω.

§ 83. Εἰς τὸ πρώτον τετράχορδον Δι Κε Ζω Νη τοῦ Παπαδικοῦ μέλους ὁ Κε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶναι ὄφωμενος κατὰ ἐν τμῆμα· δταν δὲ ἐμμένη τὸ μέλος ἐπὶ τοῦ Ζω, τότε ὄφοιται ἔτι ως ἐκ τῆς ἐλξεως κατὰ δύο τμήματα. Καὶ ὁ Γα ὑπόκειται εἰς τὰς αὐτὰς ἐλξεις, ἃς καὶ ἐν τῷ Α' ἦχῳ. Εἰς τὸ Ειρμολογικὸν μέλος ὁ Πα ἐλκεται ὅπλι τοῦ Βου κατὰ τρία τμήματα ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον· καὶ ὁ Γα ἐνίστε ἐλκόμενος ὅπλι τοῦ Βου, ἐκπίπτει κατὰ ἐν τμῆμα. Ο δὲ Ζω ὑπόκειται εἰς μείωσιν ἐνδε τμήματος δταν τὸ μέλος ἐράπτηται αὐτῷ καὶ ἐπιστρέφῃ ἐπὶ τὸ βαρύ, παράδειγμα ἔστιν τὸ ἔξης :

1. "Ἐν τοις μέλεσι τοῦ ἥχου τούτου, καὶ μάλιστα ἐν τῷ Στιχηραρικῷ καὶ Παπαδικῷ, γίνεται ἐφαρμογὴ καὶ τοῦ Τρογοῦ, ὅτε ὁ ὄψη λός Πα γίνεται Δι.

αλ λαυ τος αρτι λαβου και σω σον σω
 τηρ μου

Εις δὲ τὸ Στιχηραρικὸν ὁ Γα οὐφεύται πρὸς τὸν Δι κατὰ ἐν τῷ μῆμα δτεν τὸ μέλος δδεύῃ ἐπὶ τὸ δξύ.

§ 84. Ἡ ἔκτασίς τοῦ ἥγου τούτου ἔστιν εἰς τὸ Στιχηραρικὸν μέλος ἐν ἀναβάσει μὲν μέγρι τοῦ Πα, ἐν καταβάσει δὲ μέχρι τοῦ ^Δ_Α εἰς τὸ Ειρμολογικὸν ἐν ἀναβάσει μὲν μέχρι τοῦ Νη, ἐν δὲ τῇ καταβάσει μέχρι τοῦ Νη· καὶ εἰς τὸ Παπαδικὸν ἀπὸ τῆς βάσεως του ἐξ Ισου καὶ ἐπὶ τὸ βρύν καὶ ἐπὶ τὸ δξύ.

§ 85. Κατελήξεις ποιεῖ εἰς τὸ Στιχηραρικὸν ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς φθόγγους Δι Βου, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν Πα, καὶ τελικάς εἰς τὸν Βου. Εἰς τὸ Ειρμολογικὸν ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Πα Βου Δι, ἐντελεῖς εἰς τὸν Βου, καὶ τελικάς ἐπίση; εἰς τὸν Βου· εἰς δὲ τὸ Παπαδικὸν ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Βου Ζω, ἐντελεῖς εἰς τὸν Νη καὶ τελικάς εἰς τὸν Δι.

(ἴδε ἐν τίλαι τὰ ἀπηγγέλλεται).

§ 86. Φθορὴ τοῦ ἥγου τούτου εἶναι αἱ ἑξῆς τρεῖς διατονικαὶ· ἡ τοῦ Πα ἡ τοῦ Βου Σ καὶ ἡ τοῦ Δι Λ αγια. Ο φθόγγος ἐφ' οὗ τίθενται λαμβάνεται ὡς ἔκενος οὐ τὸ δνομα φέρει ἡ φθορά.

*Ηγος πλ. τοῦ Α'.

§ 87. Ο πλ. τοῦ Α' ἥγος ἀνήκων εἰς τὸ διατονι-

κὸν γένος ἔχει βάσιν εἰς τὰ Στιχηραϊκά καὶ Παπαδικά τὸν Πα., εἰς δὲ τὰ Εἱρμολογικά τὸν Κε.

§ 88. Μεταχειρίζεται δὲ δύο κλίμακας ἀρχομένας ἀπό τοῦ Πα., ὡν ἡ μὲν ἔχει καὶ τὰ δύο τετράχορδα διατονικά, ἡ δὲ τὸ πρῶτον διατονικὸν καὶ τὸ δεύτερον ἐναρμόνιον.

§ 89. Ἀρκτικὴ μαρτυρία τοῦ ἦχου τούτου ἐστὶν ἡ ἔξης: $\lambda\mu\pi\alpha$

§ 90. Δεσπόζοντας φθόγγους εἰς τὰ Στιχηραϊκά καὶ Παπαδικά ἔχει τοὺς Πα. Δι. Κε· εἰς δὲ τὰ Εἱρμολογικά τοὺς Κε Νη.

§ 91. Τὰ Εἱρμολογικά τοῦ ἦχου τούτου, ἀπερ ἔχουσι βάσιν τὸν Κε διδένουσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ τὸ δέκανός ὡς ἀπό τοῦ Πα. "Οταν δὲ ποιῶσι καταλήξεις εἰς τὸν Πα., ἔχουσιν αὐτὸν φυσικόν, δε τοι καὶ ἀπαιτοῦσι τὸν Ζω μὲν ὄφεσιν τριῶν τμημάτων (ώς Χαροίς ἀσκητικῶν ἀληθῶς)."

"Οταν τὸ μέλος ἔχῃ βάσιν τὸν Πα., δὲν ὑπερβάνη δὲ τὸν Ζω, τότε δὲ φθόγγος αὐτος ἐν καταβάσει ὄφεσται ὄφεσιν τριῶν τμημάτων (ώς Κύριε ἐκέκραξα κτλ.)."

§ 92. Η ἐκτασίς τῶν Σιγηραϊκῶν καὶ Παπαδικῶν τοῦ ἦχου τούτου ἐστὶν ἐπὶ τὸ δέκανός μέχρι τῆς δικαὶωνίας ἀπό τῆς βάσειού του, ἐπὶ τὸ βαρὺ δὲ μέχρι τοῦ Κε. Εἰς δὲ τὰ Εἱρμολογικά ἀπό τῆς βάσεως διατονικῶς μὲν μέχρι τοῦ δέκανος Βου ὡς Κε, καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ μέχρι τοῦ Γα ὡς Ζω· ἐναρμόνιος δὲ ἐπὶ μὲν τὸ δέκανός μέχρι τοῦ Πα., ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ μέχρι τοῦ βαρέως Πα.

§ 93. Καταλήξεις εἰς μὲν τὰ Σιγηραϊκά καὶ Παπαδικά ἔχει ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Δι. Κε· ἐντελεῖς δὲ εἰς τοὺς Δι. Πα., καὶ τελικάς μόνον εἰς τὸν Πα· εἰς δὲ τὰ Εἱρ-

μολογικά ἀτελεῖς εἰς τὸν Νη ὡς Γα, καὶ εἰς τὸν Κε ὡς Πα, ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικάς εἰς τὸν Κε ὡς Πα.

(Φέν ἐν τῷ τὰ ἀπηχήματα).

§ 94. Φθοράς ἐκτὸς τῶν διατονικῶν ποιεῖται χρῆσιν καὶ τῆς ἑναρμονίου .

Τίχος πλ. τοῦ Β'.

§ 95. Ὁ τίχος οὗτος ἀνήκει εἰς τὸ χρωματικὸν γένος καὶ ἔχει βάσιν τὸν Πα· ἔχει βάσιν πρὸς τούτοις καὶ τὸν Δι, καὶ τοῦτο καλοῦσιν οἱ Μουσικοὶ νενανώ (Πα Βου Γα Δι).

§ 96. Μεταγειρίζεται δὲ τὴν ὅλην γραμματικὴν κλίμακα συνισταμένην ἐκ δύο τετραγόρδων ὅμοιων, καὶ περιγχυσαν τὰ ἑξῆς τονιστὰ διαστήματα Πα—Βου =3, Βου—Γα=10, Γα—Δι=2, Δι—Κε=6, Κε—Ζω=3, Ζω—Νη=10, Νη—Πα=2¹.

§ 97. Ἀρκτικὴ μαρτυρία αὐτῷ είναι ἡ ἑξῆς
 $\lambda \rightsquigarrow \pi$

§ 98. Δεσπόζοντας φθόγγους εἰς τὰ Στιχηραϊκά καὶ Παπαδικά ἔχει τοὺς Πα Δι Κε εἰς τὰ Είρμολογικά, ἀπερ είναι Β' τίχος ὡς ἔχοντα βάσιν τὸν Δι, καὶ δεῖνουσι κατὰ τὰ διαστήματα τοῦ Β' τίχου, ἔχει καὶ δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Βου καὶ Δι.

1. Μεταγειρίζονται πρὸς τούτος καὶ τὴν μικτὴν κλίμακα εἰς τὰ Στιχηραϊκά καὶ Παπαδικά τὴν ἔχουσσεν δηλούστη τὸ πρῶτον τετράγορδον χρωματικὸν, τὸ δὲ δεύτερον διατονικόν είναι δὲ τὸ δεύτερον τοῦτο τετράγορδον διατονικόν τοῦ Δ' τίχου, ἢτι ἀποτελεῖται κλίμακα συλλαμβάνην ἐκ δύο τετραγόρδων συνεκευγμένων.

§ 99. Ό Γα τοῦ ἕχου τούτου εἰς τὰ Στιχγραφικά καὶ Παπαδικά ὑπόκειται εἰς Ἐλξιν ἔνος τμήματος, ὅταν τὸ μέλος ἐνδιατρέψῃ ἐπὶ τοῦ Δι, καὶ κατὰ συνέπειαν δὲ Γα—Δι μένει μόνον μὲν ἐν τμῆμα· ὅταν δὲ καταβαίνῃ, ἐπανέρχεται εἰς τὴν θέσιν του. Καὶ εἰς τὰ Ειρμολογικά δὲ δὲ Γα (ὅστις εἶναι φυσικὸς Ἐλκεται κατὰ ἐν τμῆμα).

§ 100. Ή Ἑκτασις αὐτοῦ εἰς τὰ Στιχγραφικά καὶ Παπαδικά ἔστιν ἐπὶ τὸ ὄξυν μὲν μέχρι τοῦ Βου ὡς Κε, καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺν μέχρι τοῦ βαρέως Δι ὡς Πα. Εἰς δὲ τὰ Ειρμολογικά ἐπὶ τὸ ὄξυν μὲν μέχρι τοῦ Νγ., ἐπὶ τὸ βαρὺν δὲ μέχρι τοῦ Βου, καὶ σπανίως μέχρι τοῦ βαρέως Νγ.

§ 101. Καταλήξεις εἰς τὰ Στιχγραφικά καὶ Παπαδικά ἔχει ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Δι Κε καὶ Πα· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικάς εἰς τὸν Πα καὶ εἰς τὸν Δι. Εἰς δὲ τὰ Ειρμολογικά ἔχει ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Βου Δι, καὶ σπανίως εἰς τὸν Νγ.; ἐντελεῖς εἰς τὸν Βου, καὶ τελικάς εἰς τὸν Δι καὶ εἰς τὸν Βου.

(ἴοι ἐν τέλει τὰ ἀπηχήματα).

§ 102. Φθοραὶ αὐτοῦ εἶναι αἱ ἑξις δύο οὐ. σ. Ό φθόγγος ἐφ' οὐ γίνεται τεθῆ ἡ πρώτη τῶν φθορῶν τούτων γίνεται Πα καὶ λαμβάνεται ὡς βάσις χρωματικοῦ τετραχόρδου· δὲ φθόγγος ἐφ' οὐ τίθεται ἡ δευτέρα, γίνεται Δι καὶ λαμβάνεται ὡς ἄκρον τοῦ τετραχόρδου.

Τίχος Βαρύς.

§ 103. Ό τίχος οὗτος ἀνήκει εἰς τὸ ἐναρμόνιον γένος διὰ τὰ Στιχγραφικά καὶ Ειρμολογικά μέλτη, καὶ τότε ἔχει βάσιν τὸν Γα· εἰς δὲ τὰ Παπαδικά ἀνάγεται

εἰς τὸ διατονικὸν γένος καὶ ἔχει βάσιν τὸν διατονικὸν Ζω.

§ 104. Κλίμακα μεταχειρίζεται εἰς μὲν τὰ Στιχτραρικά καὶ Ελρυμολογικά τὴν ἑπτικήν ἐναρμόνιον Γα—Δι = 6, Δι—Κε = 6, Κε—Ζω = 3, Ζω—Ντι = 6, Ντι—Πα = 6, Πα—Βου = 6, Βου—Γα = 3. Εἰς δὲ τὰ Παπαδικά τὴν διατονικήν μετὰ τῆς βάσεως Ζω ὡς προερρέθη.

§ 105. Ἀρχτική μαρτυρία: αὐτοῦ εἶναι αἱ ἑπτικὲς δύο ἡ ^{Γα}_{ζη} καὶ ἡ τοῦ ^ζ_{ζη}, διὰ τὸν διατονικὸν Βαρύν· ἡ ^ζ_{ζη}

§ 106. Δεσπόζοντας φθόγγους εἰς μὲν τὰ Στιχτραρικά καὶ Ελρυμολογικά ἔχει τοὺς Ζω Δι Γα· εἰς δὲ τὰ Παπαδικά τοὺς Ζω Πα Γα Δι.

§ 107. Εἰς τὰ Παπαδικὰ μέλος τοῦ ἥχου τούτου, τουτέστι τὸ ἔχον βάσιν τὸν Ζω διατονικὸν, ὁ Γα ὑψοῦται πρὸς τὸν Δι ἐν ἀναβάσει κατὰ τρία τμῆματα. Οἱ Κε ἐλκόμενος κατὰ τρία τμῆματα εὑρίσκεται πάντοτε πλησίον τοῦ Ζω· ὁ δὲ Βου ὑπόκειται ἐνιαγχοῦ εἰς ὄφεσιν πρὸς τὸν Πα κατὰ δύο τμῆματα ὡς

Εἰς δὲ τὸ ἐναρμόνιον μέλος ὁ Κε ἐλκεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλευστὸν, ὑπὸ τοῦ Ζω κατὰ ἐν τμῆμα, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν (κάτω) Πα· καὶ ὁ Βου πρὸς τούτοις πρὸς τὸν Γα ὑψοῦται κατὰ ἐν τμῆμα.

§ 108. Ἡ ἔκτασις αὐτοῦ εἰς τὰ σύντομα Ελρυμολογικά καὶ Στιχτραρικά φιάνε: ἐπὶ μὲν τὸ ὄξον μέχρι τοῦ

Νη, ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ ἐπίσης μέχρι τοῦ Νη, ἥτοι τρεῖς κάτω τῆς βάσεως αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὰ ἀργά Στιχγραφικά, ἐπειδὴ μέταχειρίζεται μικτὴν κλίμακα, ἐπὶ μὲν τὸ ὅξυ μέχρι τοῦ Βου ὡς Κε, καὶ σπανίως μέχρι τοῦ Δι ὡς Νη. Ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ μέχρι τοῦ κάτω ἐναρμονίου Ζω. Εἰς δὲ τὰ Παπαδικά ἐπὶ τὸ ὅξυ μὲν μέχρι τοῦ ὅξεως Βου, ἐπὶ τὸ βαρὺ δὲ μέχρι τοῦ Δι.

§ 109. Καταλήξεις εἰς μὲν τὰ Ειρμολογικά καὶ Στιχγραφικά ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Γα Δι καὶ Πα· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικάς εἰς τὸν Γα· εἰς δὲ τὰ Παπαδικά ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Ζω Πα Γα Δι καὶ Ζω (τὸν ὅξυν)· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικάς εἰς τὸν Ζω.

(Τὰ ἐν ταῖς τὰ ἀπηγόματα αἴτοι).

§ 110. Φθοραὶ αὐτοῦ εἶναι αἱ ἔξτις δύο ρ ξ, ὧν ἡ πρώτη ἐστὶν ἐναρμόνις, ἐνεργοῦσα ὡς καὶ ἐν τῷ Γ' ἥχῳ ἡ δὲ δευτέρα διατονική, καὶ ὁ φθόγγος ἐφ' οὐ τίθεται γίνεται Ζω διατονικός.

Τίχος πλ. τοῦ Δ'.

§ 111. Ο πλ. τοῦ Δ' τίχος ἀνήκων εἰς τὸ διατονικὸν γένος ἔχει βάσιν εἰς τὰ Στιχγραφικά καὶ Παπαδικά τὸν φθόγγον Νη. Ἐν τοῖς μέλεσι τοῦ τίχου τούτου λαμβάνεται ὡς βάσις αὐτοῦ ὁ φθόγγος Γα τηρουμένων τῶν ἀπὸ τοῦ Νη διεστημάτων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τινα μέλη τοῦ ἀργοῦ καὶ συντόμου ειρμολογικοῦ εἴδους ὡς τό : Ἔξ θέους κατηλθεις, Ἅγραν διοδεύσας, καὶ τὸ Ἰδού δ νυμφίος,

§ 112. Ἀρχική μαρτυρία αὐτοῦ εἶναι ἡ ἔξῆς
ἢ οὐ Νη.

§ 113. Δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Νη Βου Δι.

§ 114. Εν τῷ ἦχῳ τούτῳ ὁ φθόγγος Πα εὑρίσκεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλειστον, ὑψωμένος κατὰ ἐν τμήμα ὡς ὁ Κε ἐν τῷ Δ', ὑφιστάμενος δὲ ἐλξιν πρὸς τὸν Βου ὑψοῦται κατὰ δύο τμήματα. Ὁ Βου ἐλκέμενος ὑπὸ τοῦ Γα ἐν ἀναβάσει ὑπόκειται εἰς ἐλξιν ἐνὸς τμήματος· ἐπίσης ὁ Γα ἐν ἀναβάσει ἐλκόμενος ὑπὸ τοῦ Δι ὑψοῦται κατὰ δύο τμήματα. Ὁ Ζω ἐπίστης ἐν ἀναβάσει ἐλκόμενος υφοῦται πρὸς τὸν Νη κατὰ δύο τμήματα.

§ 115. Ἡ ἐκτασίς αὐτοῦ εἰς μὲν τὰ Στιγματικὰ καὶ Εἰρμολογικὰ φθάνει ἐπὶ τὸ ὄξυν μὲν μέχρι τοῦ Βου, ἐπὶ τὸ βαρὺ δὲ μέχρι τοῦ Δι. Εἰς δὲ τὰ ἀργὰ Στιγματικὰ ἐπὶ τὸ ὄξυν μὲν μέχρι τοῦ Βου, ἐπὶ τὸ βαρὺ δὲ μέχρι τοῦ Δι. Ὅταν δὲ ἔχῃ βάσιν τὸν Γα ὡς ἀπὸ τοῦ Νη, εἰς μὲν τὰ Εἰρμολογικὰ ἐπὶ τὸ ὄξυν μὲν μέχρι τοῦ Πα ὡς Κε, ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ μέχρι τοῦ Νη. Εἰς δὲ τὰ Παπαδικὰ ἐπὶ μὲν τὸ ὄξυν μέχρι τοῦ Γα, ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ μέχρι τοῦ Δι.

§ 116. Καταλήξεις ποιεῖ ἀτελετές μὲν εἰς τοὺς Δι, Βου, Νη (τὸν Βαρύν) καὶ Νη (τὸν ὄξυν), ἐντελετές δὲ εἰς τὸν Νη, καὶ σπανίως εἰς τὸν βαρύν Δι καὶ Δι (μέσον), καὶ τελικάς εἰς τὸν Νη.

(ἴσε ἐν τῷ: τὰ ἀκηγήματα αὐτοῦ).

§ 117. Φθορὰ αὐτοῦ ἐστίν αὕτη ε. Ὁ φθόγγος ἐφ' οὓς τίθεται γίνεται Νη καὶ λαμβάνεται ὡς ἡ τοική βάσις τοῦ πλ. Δ'. Ὅταν δὲ κατασκευάζηται οὕτω διότε δεικνύει τὸν Νη τῆς Νήτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

ΤΠΕΡΙ ΦΘΟΡΩΝ

§ 118. Ἐκτὸς τῶν μαρτυριῶν τῶν ἡχῶν ὑπάρχουσι καὶ ἔτερα στημέτα καλούμενα φθοραί, ἐμφαίνουσαι ἡ μεταβολὴν τῆς τονικῆς βάσεως, ἀλλὰς παραχορδήν, ἡ μετάβασιν τοῦ μέλους ἀπὸ ἑνὸς ἡχου εἰς ἔτερον ὡς εἰρηται § 54.

§ 119. Ἐκάστος ἡχος ἔχει τὰς αἰκεῖας φθοράς, καὶ τοῦ μὲν Α' εἰσὶν αἱ ἔξτις δύο ρ δ· τοῦ Β' -ει, σ· τοῦ Γ' φ καὶ ἡ ἐναρμόνιος ρ· τοῦ Δ' φ ξ α· τοῦ πλ. Α' φ καὶ ἡ ἐναρμόνιος ρ· τοῦ πλ. Β' -ει, σ· τοῦ Βαρέως ξ καὶ ἡ ἐναρμόνιος φ καὶ τοῦ πλ. Δ' ω ς.

§ 120. Ο τόνος ἐφ' οὐ γίνεται τεθή τὸ στημέγον τῆς φθορᾶς ἀντικαθίσταται ὑπὲκείνου τὸν ὅποιον στηματίνει ἡ φθορά, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ μεταβάλλονται καὶ τὰ διαστήματα τῶν λοιπῶν φόνγγων μέγυρις ὅτου ἐπελθῃ ἡ λύτις ἢ διὰ τῆς τοῦ ἀρχικοῦ μέλους φθορᾶς ἡ δι' ἀλληγε τινός.

§ 121. Εν ταῖς κατατίξεσι τοῦ φθορικοῦ μέλους διατηρεῖται μὲν τὸ σύμπαντον τοῦ ἀρχικοῦ ἡχου, προστίθεται δὲ ἡ μαρτυρία τῆν ἀπαίτετη φθορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕΤ'.

ΤΠΕΡΙ ΤΡΙΩΝ ΧΡΟΩΝ

§ 122. Ἐκτὸς τῶν φθορῶν ὑπάρχουσι τρία ἔτερα στημέτα καλούμενα γρόσια ἀτινά εἰσι τὰ ἔξτις:

Ἡ Σπάθη -ει (χισάρ), ἡ Ζυγὸς σ (μουστακός) καὶ τὸ Κλιτόν σ (νισταριώρ).

Ἡ Σπάθη (χισάρ), ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν δύο παρακειμένων φθόγγων τοῦ τόνου ἐφ' οὐ τίθεται, οὕτως ὡστε νὰ ἀπέχωσιν ἀπ' αὐτοῦ κατὰ δύο τρίμματα.

Ο Ζυγὸς (μουσταάρ) καὶ τὸ Κλιτὸν (νισαμπούρ) ἐνεργοῦσιν ἐπὶ διοκλήρου πενταχόρδου τιθέμενα ἐπὶ τοῦ φθόγγου Δι, δοτὶς γίνεται ὁ ὄξυτερος φθόγγος τῶν πενταχόρδων τούτων ως ἔξης :

Ο μὲν Ζυγὸς οὕτω

Νη		Πη		Βη		Γη		Δι
51		6		10		18		21

Τὸ δὲ Κλιτὸν οὕτω

Νη		Πη		Βη		Γη		Δι
51		6		7		8		21

ΤΕΛΟΣ

10. Jan. 2011